

ISSN

0465-6309

sisia

LIETUVIŲ MOTERŲ ŽURNALAS

1981

sausis
vasaris

T U R I N Y S

A. Tyruolis	Vingiuotu gyvenimo keliu	4
P. Gaučys	Dvasinis grožis	7
K. B. Mikalauskas	Popiežiaus Jono-Pauliaus II nueitas kelias	10
A. Šalčiuvienė	Moterų klube	12
I. Davis	Ieva Pocienė	19
A. Saudargienė	Gintaras — Lietuvos brangakmenis I	21
• Knygos	Z. Tenisonaitė — Knyga, kuri jungia Europą	22
• Moterys pasaulyje	.....	24
• Šeiminių kampelis	Veda L. Murauskienė	26
• Madų ir grožio pasaulis	Veda I. Kairienė	28
• Sveikata	J. Prunskis — Biochemija apie sveiko žmogaus maistą	29
	A. Vaisiūnienė — Gydymas sudaigintais kviečiais	29

I L I U S T R A C I J O S

K. Čiurlionis	Vinjetė	4
I. Pocienė	Erškėčių moteris	6
I. Pocienė	Pabėgeliai	8
I. Pocienė	Visata	9
Watteau	Moterys	12
V. Minkevičius	Vazos	15
A. Tamošaitytė	Tinklai	16
I. Pocienė	Miegantis paukštis	19
I. Pocienė	Žmogus	20
M. Bankauskaitė	Vazos	26
J. Dumkus	Puodynės	27

“MOTERIS” LIETUVIŲ MOTERŲ ŽURNALAS 1981 m. Nr. 1 (139)

NORA KULPAVIČIENĖ — *redaktorė*

S. GIRDAUSKIENĖ — *lituanistė*, **Z. DIDŽBALIENĖ** — *korektorė*

I. KAIRIENĖ — *skyriaus vedėja*, **L. MURAUSKIENĖ** — *skyriaus vedėja*

BRONĖ PABEDINSKIENĖ — *administratorė*, **Birutė Alksnienė** — *ekspeditorė*

LEIDŽIA KANADOS LIETUVIŲ KATALIKŲ MOTERŲ DRAUGIJA

Redakcijos ir administracijos adresas: 1011 College St., Toronto, Ont. M6H 1A8, Canada

Spaudė “Tėviškės Žiburių” spaustuvė, 2185 Stavebank Rd., Mississauga, Ont. L5C 1T3.

Prenumerata metams \$8.00, garbės prenumerata - \$12.00, vieno numerio kaina — \$1.60

Viršelis — lietuviškas audinys.

Jei nėra kitaip susitarta, gautąją medžiagą, kaip straipsnius, nuotraukas ir kt. redakcija negrąžina ir taiso bei tvarko savo nuožiūra.

“MOTERIS” Lithuanian Women’s Magazine. 1981. No. 1 (139)

Printed by “Lights of Homeland” in Mississauga, Ont.

moteris

1981

1 (139)

TORONTO LIETUVIŲ JAUNIMO ANSAMBLIS GINTARAS ATSTOVAVO KANADĄ TARPTAUTINIAME ŠOKIŲ

FESTIVALYJE PRANCŪZIJOJE 1980 M.

VINGIUOTU GYVENIMO KELIU

ALF. TYRUOLIS

Žvilgsnis į Antaninos Šalčiuvienės-Gustaitytės literatūrinį palikimą

Rašytoja Antanina Šalčiuvienė-Gustaitytė priklauso tai lietuvių moterų rašytojų kartai, kuri savo kūriniais ėmė rodytis mūsų nepriklausomo gyvenimo laikotarpiui įpusėjus. Tiesa, mažesniais beletristiniais kūrinėliais ji jau buvo pradėjusi reikštis periodinėje spaudoje dar prieš Pirmąjį pasaulinį karą, bet jos stambesnieji raštai išleisti žymiai vėliau.

Gimė Antanina Šalčiuvienė-Gustaitytė 1894 m. vasario 20 d. Rutkiškių k., Prienų vls., Marijampolės apskr. Išėjusi pradžios mokyklą Prienuose, mokėsi Kauno gimnazijoje, kurią baigė 1914 m. prieš pat Pirmąjį pasaulinį karą. Maskvoje Aukštuosius pedagoginius kursus (su geografijos specialybe) baigė 1918 m. Vienne Maskvos universitete yra studijavusi ir humanitarinius mokslus. Kurį laiką dirbo Vilniaus ir Kauno gimnazijose, 1820-1921 m. Berlyno universitete studijavo literatūrą. 1922 m. išteikėjo už ekonomisto prof. Petro Šalčiaus (1893-1958). Po to daugiausia reiškėsi visuomenine ir kultūrine veikla, ypač keldama aukštąjį mokslą baigusių moterų problemas. Tada taip pat išleido savo geografinius ir beletristinius raštus. Po Antrojo pasaulinio karo 1945-1946 m. Kauno universitete dėstė rusų kalbą ir literatūrą. Mirė Kaune 1958 m. rugsėjo 23 d.

Savo geografinės žinias A. Šalčiuvienė-Gustaitytė perteikė vadovėliu „Pradedamoji geografija“ (1924, antras papildytas leidimas 1927 m.) ir beletristintų pasakojimų knyga „Afrika (1923). Ir į vėliau parašytą nuotykių pobūdžio apysaką „Už jūrų marių“ (1934), dedikuotą dukrelei Giedrai (dabar dr. G. Sidrienei), gausiai įpinta žinių iš Pietų Amerikos kraštų geografijos, etnografijos ir istorijos. Literatūriniam darbui atsidėti įtakos turėjęs rašytojos dėdė poetas Motiejus Gustaitis.

Iš grynai grožinės literatūros kūrinii A. Šalčiuvienė-Gustaitytė, be minėtos apysakos, yra parašiusi romanus „Laiko laiptais“ (1931), „Vingiai“ (1932), „Juozukas“ (1933), „Voras“ (1935), ir novelių rinkinį „Dvejopa meilė“ (1938), dramą „Sofija Vytautaitė“ (1943).

Literatūros istorikas Pr. Naujokaitis savo „Lietuvių literatūros istorijoje“ (III t.) A. Šalčiuvienės-Gustaitytės kūrybą taip apibūdina: „A. Gustaitytė-Šalčiuvienė įdomi tuo, kad savo raštuose ji mėgino vaizduoti moters pasaulio vingius, mėgino parodyti lietuvis intelligenčės besiformuojantį charakterį“ (p. 284).

Tai ypač žymu jau pirmajame romane „Laiko laiptais“, kurio siužetas imtas iš rašytojai artimos aplinkos, galima sakyti, iš jos pačios gyvenimo. Čia pavaizduotas laikotarpis prieš pat Pirmąjį pasaulinį karą ir po to. Čia parodyta vyriausios veikėjos Marytės Žieniūtės, prieš Pirmąjį pasaulinį karą baigusios Kauno gimnaziją, tolimesnė evoliucija. Tai daugiau ištisinio pasakojimo romanas, be kokios didesnės intrigos, bet pilnas įvairių pergyvenimų ir nuotykių. Kaip minėta, į romaną sudėta nemaža autobiografinių bruožų. Nesunku atspėti, kad Marytė Žieniūtė tai pati autorė, inž. Vytautas Griška — Petras Šalčius, dr. Jurgis Daunoras — gen. Vl. Nagius-Nagevičius, ir t.t.

Marytę myli dr. Jurgis Daunoras, už ją žymiai vyresnis, bet ji labiau linkusi į inž. Vytautą Grišką. Dr. Daunoras žūva nuo dujų fronte 1915 m. Ją, jau per karą pabėgusią į Rusiją, veda Vytautas, kuris netrukus tarnybos reikalais išsiunčiamas į Uralo kalnus, kur patenka į bolševikų nelaisvę (į kalėjimą jį įmeta lietuvis Juozanavičius, kaip ne kartą lietuvis lietuviui taip ir moka „pasitarnauti“!). Po kurio laiko Vytautas grįžta į savo šeimą

tartum "svetimas". Bet jiems netrukus sušvinta viltis grįžti į nepriklausomą Lietuvą. Ten Vytautas tampa žymiu architektu, o Marytė — juriskonsultė ministerijoje.

Marytės charakterį piešiant, įtakos bus turėjusi rašytoja Šatrijos Ragana (palygink jos "Viktutę"). Štai mergaitės išorė: "Ant krūtinės — įprastas Marytės suknelės papuošimas — grynų gintarų šniūrelis. Veide vis ta pati kukli, maloni ir žavinti šypseną" (p. 169). O štai ir dorinis jos kilnumas ir tvirtumas, kai po ilgesnės vakaronės su Vytautu pasisako: "Pas savo šeimnininkę aš mergaitė ir noriu ramia sąžine aš ryte žiūrėti sienoms į akis. Tik sieloj aš tavo žmona" (p. 190).

Romane "Vingiai" sprendžiama meilės problema. Čia pavaizduotos dvi šeimos, kuriose trūksta tikrosios meilės. Čia matome dvi skirtingų būdų ir nusiteikimų lietuvaites. Aldona Bairiūnaitė, vėliau ištekėjusi už J. Slavinsko, pavaizduota šviesiom spalvomis, o Liolės Rubšytės, ištekėjusios už Aldonos pamulto dr. Valiūno, charakteris neišbalansuotas (ji ir baliauninkė, ir neištikima vyrui, nuo jo pabėgusi į užsienius su tūlu "diplomatu"). Aldonai, studijuojant užsienyje, buvo pasitaikius proga nueiti su anglų kapitonu Wilkinsu, bet ji to žingsnio nepadarė ir pasiliko prie lietuviško kamieno, tarp kitko atsimindama ir savo motinos rūpestį. Ištekėjus už Slavinsko, ji nebuvo laiminga, pvz. atsidūrė ligoninėj gimdymui, kai vyras sau turėjo "gerą laiką" kur kitur. Pagaliau jis ir į užsienį išdūmė, kai nebeatiko . . . žmonos pietūs!

Esant apleistai, Aldonai teko stoti "ant savo kojų". Bet aukštąjį mokslą net užsieny baigusiai ir ministerijoje darbo ieškančiai tebuvo atsakyta,

kad vyras turis uždirbti, o ji turinti vaikus auginti!

Taip palengva kilo moters teisių ir jos išsivadavimo iš nepalankaus visuomenės nusistatymo problema. Jei romano "Laiko laiptais" Marytė buvo daugiau pasyvi ir nuolaidi, tai "Vingių" Aldona jau darėsi aktyvi ir prieš nelygybes kelianti balsą. Romane ji parodyta kaip gerai išsimokslinusi ir savarankiška. Visuomeniniame darbe ji gali užimti ir vyrų pozicijas, pvz. Eltoj ji prasimuša net į jos direktores. Ji jau artima lietuvių moters išsilaivinimo problemai.

Ir meilės ir moters beteisiškumo problema iškyla trečiajame A. Šalčiuvienės-Gustaitytės romane "Juozukas", kurio foną sudaro tolimesni, dar 1863 m. sukilimo, laikai. Juozukas, studijavęs mediciną Petrapilyj, lenkų sukilėlių buvo priverstas dalyvauti sukilime, buvo sužeistas, jį slaugė kaimyno duktė Katriutė. Ją pamilęs būtų ir vedęs, bet, dviem metams ištremtas į Sibirą, grįžęs rado ją ištekėjusią už kito, taip tėvams nuskyrus. Smūgį giliai pergyvenęs, Juozukas pajunta dar ryžtą "žmonėms gera daryti", bando palaikyti motinos viltį matyti jį kunigu, bet ir iš to nieko nebeišėjo. Juozukas tapo tipingu, nebe visiems suprantamu "Juozuku". Taip pirmoji nepakeičiamoji meilė palaužė jauno žmogaus gyvenimą, o jo pamiltoji turėjo nešti tradicinės prievartos našta. Kai kas šiame romane primena danų rašytojo J. P. Jacobseno novelę "Mogens", nors gal autorei ji ir nebuvo žinoma.

Mišrios ir eventualiai nelaimingos šeimos atvejį rodo romanas "Voras". Prof. Rugsėnas buvo vedęs rusę, kuri mėgo balius, o vyro nepaisė. Ji ir jo dukterėčios, kartą Kaune apsilankiusios, nepriėmė.

ANTANINA ŠALČIUVIENĖ SU VYRU PROF. DR. P. ŠALČIU IR DUKRELE GIEDRUTE (DR. SIDRIENĖ)

Bet prof. Rugsėno sesuo mirdama priprašo brolių jos dukterį Aliutę globoti. Dėdė ją leido į mokslus Šveicarijoje, grįžus ji gyveno pas dėdę Kaune, kai jis jau buvo su žmona persiskyręs. Žinoma ji apkaltina gyvenant su „meiluže“. Šveicarijoje diplomatas Viliušis buvo gretinęsis prie Aliutės (ten ją vadino Helene), bet ji jo nemėgo, o dabar jis tapo Rugsėno žmonos advokatu ir gali jai atsikeršyti. Profesorius jam pareiškia, kad ji jo dukterėčia, o ne kokia meilužė. Kilus grumtynėm tarp jo ir Viliušio, dėdė gindama į jų tarpą su ginklu rankoj puolė Aliutė, netyčia pašaudama Viliušį. Dėl to ji susirgo sunkia nervų liga, o žmogžudyste buvo apkaltintas prof. Rugsėnas. Ją gydė dr. Daubaras, su kuriuo ji po kurio laiko susižadėjo, o Apylinkės teismas prof. Rugsėną išteisino.

Ir šiam romanui vietom galėjo turėti įtakos Šatrijos Ragana. Tai primena ir Aliutės diėnoraštis, kurį ji rašė apie 1926 m. Prof. Rugsėnas savo dukterėčiai duoda ir tokių pedagoginių pamokymų apie „vorus“: „Tu jaunutė, dar kūdikis. Tau vos 17 metų, o gyvenime yra daug voratinklių, kurie iš pažiūros ir gražus įtaisymas, bet kai neapsižiūrėjusi, neprityrusi muselė pakliūva į jį, greit lieka jo auka. Voras ją iščiulpia, išnaudoja ir paskui, kaip nereikalingą daiktą, išmeta lauk. Labai dažnai taip atsitinka jaunoms moterims.“ (p. 94). Bet esą ir gražių, jautrių šeimų, reikią tik mokėti žmones pasirinkti. Reikią tik neiti į nešvarias vietas, kur „dėlės“ veisiasi, o su „vorais“ esą sunkiau — „jų visur yra“ (p. 149).

Meilės problema sprendžiama, kaip jau ir pats kūrinio pavadinimas rodo, novelių rinkiny „Dvejopa meilė“. Pvz. novelė, kurios vardu pavadintas ir visas rinkinys, pavaizduotas architekto Vytauto Variakojo apsisprendimas atsisakyti, žmonai mirus, antrųjų vedybų su dar anksčiau pamilta mergaite, supratęs, kaip tos vedybos sunkiai nuteiks vaikus ir prisidės prie jų mylimos motinos meilės blėsinimo. Motinos mirties dienos sukaktuvių proga dukrelė pasveikina tėvelį: „Mamytė ir mudu su broliuku taip dėkojame Tau, kad neparvedei mums močekos-raganos, kuri užimtų mums mamytės vietą ir išstumtų jos atminimą iš mūsų namų ir iš Tavo širdies.“

Panašiai „Vingių“ romano Aldona, kaip minėta, nenuėjo su svetimtaučiu, atsimindama ir savo motiną, kaip ji tą jos žingsnį būtų sunkiai pergyvenus. Taip meilė negali būti „dvejopa“, ir tikroji meilė reikalauja pasiaukojimo.

Rašytoja A. Šalčiuvienė-Gustaitytė, išeidama iš pedagoginio nusiteikimo, ne kartą į savo veikėjus deda savo pačios idėjas, jiems patiems duodama mažiau veikti, lyg ir jų gyvenimo kelio gaires nu-

rodydama, ar tokias situacijas sukurdamą, iš kurių patys veikėjai nebeišeitų. Vis dėlto ir tais atvejais jos charakteriams nestinga ryškesnių individualumo bruožų. Ne vienam romane gan deramai pinama intriga, patraukianti skaitytoją iki pat veikalo pabaigos.

Lengva, palyginti taisyklinga yra ir A. Šalčiuvienės-Gustaitytės raštų kalba, dėl to jie lengvai skaitomi, ypač jaunimo, kuriam rūpi išlaikyti lietuvių svetur. Nors nei stilium, nei kitais literatūriniais reikalavimais ji nesiveržė į kokias kūrybines aukštumas, bet pagrindinėm problemom, lietuvių moters teisių ir išsilaisvinimo klausimais, moters sielos gelmių atidengimu, savo laikotarpio pavaizdavimu ji išliks reikšminga ir tolimesnėms kartoms.

I. POCIENĖ

ERŠKĖČIŲ MOTERIS

DVASINIS GROŽIS

P. GAUČYS

Anglų rašytojas Louis Stanley savo knygoje apie moters grožį išryškina, ką moterys yra padariusios ir vis tebedaro, kad pasiektų grožį ne tik fizini, bet ir dvasinį. Šiam pastarajam atvaizduoti jis ima du žymiausius dvasinio grožio pavyzdžius, kokio, jo manymu, moterys yra pasiekusios, o tai būtent: Joaną Arkiet (Orleano Mergele) ir Teresę Avilietę.

1920 m. vieną gegužės mėnesio dieną popiežius Benediktas XV šv. Petro bazilikoje su didžiausiomis iškilėmis, dalyvaujant tūkstančiams tikinčiųjų ir daugelio tautų atstovams, Joaną Arkietę paskelbė šventąja, ją įjungė į šventųjų draugiją, jai suteikė aukščiausią žemėje pasiekiamą garbę.

Nuo to laiko, kai neteisingas nuosprendis ją sudeginti ant laužo Ruano turgaus aikštėje buvo įvykdytas, daug mokytų vyrų yra parašę gilių studijų apie ją ir jos veiklos paskatas. Visokio pobūdžio mokslinėmis bei istorinėmis teorijomis buvo stengiamasi išaiškinti josios būdą ir sėkmes. Tačiau niekas, rašo L. Stanley, kas skaitė jos biografiją, negali abejoti pačiu pagrindiniu dalyku — jos nuširdžiu tikėjimu savo misija ir nepalaužiamu ryžtu ją įvykdyti. Tai buvo apžavai, pažadinę ir sujaudinę prancūzus ir atšaldę Bedfordo vadovaujamus anglus okupantus. Tokia buvo jos gyvenimo pamoka: nenurimstanti energija, gilus įsitikinimas savo misijos teisingumu bei šventumu. Anot L. Stanley, nieko nesą nuostabesnio istorijoje už jos staigų iškilimą ir žlugimą. Nuo to laiko, kai ji paliko savo tėvų namus, iki dienos, kada ji sudegė ant laužo, praėjo truputį daugiau kaip dveji metai, ir beveik pusę to laiko ji išbuvo nelaisvėje. Jos faktinoji „misija“, t.y. išvadavimas Orleano ir Karoliaus VII vainikavimas Reimse, buvo įvykdyta per nepilnus keturis mėnesius. Ji išvyko iš Chinono su karaliaus kariuomene pirmomis balandžio mėnesio dienomis, o liepos m. trečią savaitę, laikydama vėliavą, klūpojo su Karolium priešais Reimso katedros didįjį altorių. Toliau sekė vėlybas pasistūmėjimas į Paryžių, ilgesnis neveiklos laikotarpis, proveržis į Vompiegne, ilgas buvimas kalėjimo vietutėje, niekšingas teismas ir žiauri mirtis.

Joana buvo drovi, rami mergina. Ji mėgo miškus, paukščius ir laukinius daiktus. Ji mylėjo mažus vaikus. Ji grožėjosi bažnyčių varpų gaudimu. Ji mylėjo savo tėvus ir jų namus. Savo šlovės viršūnėje ji meldėsi, kad galėtų grįžti pas juos ir su broliais bei seserimis prižiūrėti savo avis. Ji sakė, kad jie bus labai patenkinti vėl ją matydami savo

tarpe. Ji savo teisėjams pasakė, jog „bijanti, kad patarnavimui bei verpimui Ruane nėra moters“. Bet ar suprato teismo Velnio advokatas padorios kaimietės pasididžiavimą? Ar jis įsidėmėjo ir kitus jos žodžius, kai ji, užjaučiančių moterų būrio apsupta, sužeista gulėjo prie Orleano? Tada ji pasakė, kad „iš jos žaizdos tekėjo ne kraujas, o garbė“. Tikra pasididžiavimo prasmė slypi ir kitam atmintinam jos išsitarime, kurio net Velnio advokatas negalėjo papeikti. Klausama, kodėl per vainikavimo iškilmes ji laikė vėliavą (mat, buvo įtariama ją esant užburtą), ji atsakė: „Kadangi ji dalyvavo varguose, visai pagrįstai ji turėjo dalyvauti ir garbėje“. Ši garsi vėliava, kurią ji labiau vertino nei savo kardą, jai buvo pasiūsta vieno jos parapijiečio.

Žygiuose ji teiraudavosi, kada vaikai eis prie komunikos. Ji su jais atsiklaupdavo ir ją priimdavo. Išskyrus savo misiją, ji nepretendavo turinti antgamtinę galią. Ji juokėsi iš moterų, prašiusių prisiliesti prie jų kryželių ir rožinių. „Jūs pačios juos palieskite ir jie bus lygiai geri“, ji atsakydavo. Tačiau, kad jos misija turėjo dievišką pobūdį, tuo ji niekad neabejojo. Ji buvo Dievo pašaukta išgelbėti Prancūziją, bet ji turėjo išgelbėti Prancūziją žmogiškom priemonėmis. „Ginkluoti vyrai, — ji sakė karalaičio patarėjams, — kovos, o Dievas suteiks jiems pergalę“. Šie žodžiai, rašo L. Stanley, beveik lygiai taip skamba, kaip anglų Maldų knygoje. Ji padarė viską, ką galėjo, kad apsaugotų beginklius anglus, ir verkė guosdama mirštančių belaisvį, prilaikydama jo galvą. Orleano ji prašė savo šeimnininką palaikyti skanų patiekalą pietums iki ji parsives gerą angelą, kuris gaus savo dalį. Ragindama Bedfordą išvesti anglų kariuomenę iš Prancūzijos, ji jam pasakė, kad jeigu jis sutiks, „jis galės, jos lydymas, ateiti ten, kur prancūzai įvykdys gražiausią karo žygį, koks betkada buvo atliktas krikščionijoje.“

Tačiau tik paskutinėse scenose, rašo L. Stanley, Joanos prigimties tikroji didybė šviečia tyriausiu žerėjimu. Niekad nebuvo galantiškesnio ir gabesnio gynimosi kovoje už savo gyvybę, kaip tos neraštingos devyniolikmetės merginos. Mėnesis po mėnesio ji grūmėsi su spiečium priešų: Bedfordu ir Warwicku, kardinolu Beafortu, vyskupu Cauchonu, valstybininkais, teologais, kanonų žinovais, su visomis žiaurumo ir baimės jėgomis, kurios išėjo prieš ją. Be knygų, be patarėjų, be jokios pagal-

I. POCIENĖ

PABĖGELIAI

bos šaltakraujo bailio, kurį ji apvainikavo, ar tauštos, kurią ji išlaisvino, ji su jais visais kirtosi, grūmėsi ir ardė jų vylius. Nuoširdi ir atvira ji stovėjo savo priešų akivaizdoje, kalėjimo ir ligos palaužta. Atsisakė mišių, atsisakė sakramentų, grasoma kankinti, užtikrinta, kad nuteisimo atveju bus gyva sudeginta, neatlaidžiai tvirtindama savo nekaltumą ir savo misijos šventumą.

Ar bent akimirka ji susvyravo? Yra įvairių nuomonių, pažymi L. Stanley. Šito teismo nužudymo juodos paslaptys patapo dar tamsesnės sušvelninus archyvinis dokumentus. Ji patvirtino kairiųjų atsižadėjimus, bet greit juos atšaukė, pareikšdama nesupratusi jų reikšmės. Valdininkas, stovėjęs šalia jos, kai jie buvo skaitomi, vėliau pareiškė, kad visiškai kitas dokumentas tada buvęs perskaitytas. Teisėjai norėjo iš jos išgauti visai besąlyginį jų jurisdikcijos patvirtinimą. Ji gi laikėsi savo neginčijamos teisės ir šaukėsi Dievo ir „mūsų šventojo Tėvo“, popiežiaus. „Karaliaus reikalai klysta į blogą pusę, — praniurnėjo Warwickas, — ši mergina gali pasprukti iš mūsų rankų.“ Ji apeliavo į Generalinę Tarybą, tuo metu posėdžiavusią Bazelyje, ir į Popiežių. Ji netgi buvo linkusi pripažinti savo kankintojų jurisdikciją. „Tebūnie pirma Dievui patarnauta“. Veltui. Vėliau ši

byla buvo paskelbta niekine, negaliojančia, bereikšme, bet Joana visvien buvo nuteista iki gyvos galvos kalėti, bet, jai atšaukus savo atsižadėjimus ir vėl pradėjus vilkėti vyriškus rūbus, ji buvo pamerkta laužui . . .

Jos priešai visą laiką to siekė. Tiesiogiai ją nugalaboti nebuvo naudinga jų tikslams. Kad sumenkintų naują galią, kurią ji suteikė Karoliui VII, jie turėjo ją suniekinti ir padaryti gėdingą. Jie turėjo jos darbą atvaizduoti ne kaip Dangaus, bet Pragaros įkūnijimą. Ir jie vykdė jos pražūtį. Stovėdama prie laužo, ji paprašė kryžiaus. Vienas anglų kareivis jį padarė iš dviejų šakalių. Ji prispaudė prie krūtinės. Ji suriko, kai buvo uždegta ugnis. Liepsnoms kylant į viršų, ji garsiai meldėsi į savo šventuosius. Iki galo meili, ji išpėjo vienuolį, stovėjusį šalia jos, apie jam gresiantį pavojų ir ragino jį lipti žemyn. Jos girdėti „baksai“, ji pareiškė savo mirštančiais žodžiais, buvo Dievo balsas. Su vardu, kuris yra virš visų vardų savo lūpose, jos galva palinko ant peties ir jos siela susijungė su jos Tvėrėju. „Dominus illuminatio mea et salus mea“ (Dievas mano šviesa ir mano išganymas) — žodžiai perskaityti mišių įvade jos kanonizavimo dieną. „Dominus illuminatio mea, quem tenebo?“ (Dievas mano šviesa, ko man bijoti?). Gy-

venime ir mirtyje, rašo L. Stanley, Joana buvo ištikima šitiems žodžiams.

Toks buvo jo pirmas šventos moters pasirinkimas. Labiau asketiška ir netokia pilnakraujė yra Ispanijos globėja šventoji Teresė. L. Stanley bendras išpūdis apie ją toks, kad ji buvus ekstazės pagavime iki pamišėlio nepastovumo, bet gilesnė pažintis su autentiškais faktais atskleidžia moterį su daugiau nei normaliu reagavimu ir mintimis, nukreiptomis nuo pat vaikystės į temas, kurios niekad nebus pilnai suprastos šiapus kapo.

Viena bendralaikė paliko tokį jos išvaizdos aprašymą: "Ji buvo gana aukšto ūgio. Jaunystėje nepaprastai graži. Ir sulaukusi senyvo amžiaus, ji vis tebeatrodė graži. Buvo įkūni, su labai balta oda. Jos veidas buvo apskritas ir pilnas, puikiai išrėžtas ir labai proporcingas. Lelijos ir rožės veido spalva. Jai esant kalėjime, jis išliepsnojo, kas ji darė žavinčiai gražų. Jos veidas buvo neišsakomai tyras ir alsavo dangiška ramybe. Jos plaukai buvo tamsūs ir garbanoti, antakiai ilgi ir gražūs, akys apskritos ir juodos, jai besijuokiant, jose atspindėjo linksmumas, jos alsavo rimtimi, kai ji norėdavo būti rimta. Jos nosis buvo maža, truputį iškelta per vidurį, o gale apskrita ir kiek palinkusi žemyn. Jos burna nei didelė, nei maža, smakras gerai sudėtas ir proporcingas, ausys nei didelės, nei mažos, kaklas platus ir trumpas, nedidelės ir labai gražios rankos. Visa joje atrodė tobula. Jos manieros didingos, laikysena pilna orumo ir grakštumo. Ji buvo tokia maloni ir tokia rami, kad ją pamatęs ir išgirdęs asmuo jai pajusdavo pagarbą ir meilę."

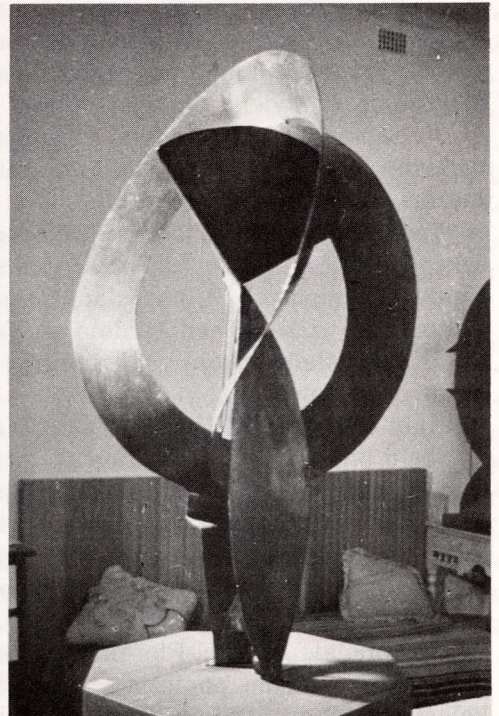
Sunku, beveik neįmanoma, rašo L. Stanley, prisiderinti prie pasaulėžiūros nedaugelio tų, kurie jaučiasi esą pašaukti griežtom asketinėm pareigom. Ir štai moteris, gimusi pasiturinčioje ispanų šeimoje Aviloje, toli gražu nuo stiprios sveikatos, trumpą laiką vienuolyne auklėta, kuri iki pamišimo buvo susirūpinusi tokiais klausimais, kaip mirties prasmė ir amžinybės reikšmė. Jos pačios autobiografija leidžia įžvelgti proto ir dvasios konfliktus. Tai privedė prie to, kas vadinama kvietizmu — religinio mistiškumo formos, kuris reiškia pasyvų, maldingą kontempliavimą su praktišku valios užgesimu ir pasitraukimu nuo visų apčiuopiamų dalykų. Tokioje užsimiršimo būklėje sekantis žingsnis — vizijos. Priešingai Joanai, ji ilgai nepasitikėjo jų kalbai. Įdomus jos pačios 1659 m. užrašytas pasakymas: "Štai vizija, kuria retkarčiais Išganytojas teikiasi man padaryti malonę. Aš mačiau angelą prie mano kairiojo šono kūniškoje išvaizdoje. To aš nesu pratusi dažnai matyti, tik labai retai. Nors aš labai dažnai regėdavau angelus, bet tik intelektualinėse vizijose, apie kurias esu

rašiusi anksčiau. Tai buvo mūsų Viešpaties noras, kad šiame regėjime aš galėčiau matyti angelą tokioje išvaizdoje. Jis buvo mažo ūgio ir nepaprastai gražus. Jo veidas degė, lyg jis būtų vienas aukščiausiųjų angelų, kurie ištisai viena ugnis. Jo rankoje aš mačiau aukso strėlę, o jos geležiniam smailgalyje degė mažytė ugnis. Man atrodė, kad retkarčiais jis ją įveda į mano širdį ir ji įsiskverbia į pačius vidurius. Jam ją ištraukus atrodė, kad kartu su ja taip pat ištraukė ir juos, palikdamas mane degančią didele meile Dievui. Skausmas buvo toks didelis, kad aš turėjau vaitoti, bet kartu su tuo iš to didelio sopulio kilo toks nepaprastas malonumas, kad aš nenorėjau jo netekti. Tokia švelnios meilės glamonė dabar atsirado tarp mano sielos ir Dievo, kad aš Jį prašiau padaryti malonę ir įtikinti tą, kuris gali pagalvoti, jog aš meluojanti tai patyrusi. Aš nenorėjau nieko matyti, bet tik džiaugtis savo sopuliu, kuris man buvo didesnė laimė, nei visi sutverti daiktai man galėjo duoti".

Anot L. Stanley, iš visų šventųjų ši moteris yra labiausiai žavinti, užburianti ir suprantama. Ji paliko užrašytas savo pažiūras apie šventų asmenų savišamonę. "Jie buvo šventi jų pačių nuomone, bet man juos pažinus, jie labiau mane išgąsdino, nei visi nusidėjėliai, kokius kada nors buvau sutikusi". Ši pastaba yra būdinga jos pažiūrai į gyvenimą ir į žmones. Panašiu būdu, kaip jos atvira ir tiesmuka prigimtis atsispindi nuotykyje, kai, brisdama per patvinusią upę prie Nurgos miesto, ji vos

I. POCIENE

VISATA

☆ ☆ ☆

nepaskendo ir nusiminusi skundėsi Išganytojui, ir išgirdo Jo atsakymą: “Taip aš išmėginu savo draugus.” Tuo pat jam atšovė: “Taip, todėl taip ne daug tų draugų Tu turi.”

Šv. Teresė, rašo L. Stanley, niekad neturėjo pinigų. Tačiau jos gilus tikėjimas, ryžtas, gyvybingumas ir patrauklumas ją įgalino per dvidešimtį metų įsteigti septyniolika vienuolynų. Nūdien Avilos sienos saugo namus, kuriuose šventoji buvo gimusi. Dabar jie paversti bažnyčia, o pats kambarys perstatytas į iškilmingą barokinę koplyčią su jos statula, papuošta aukso vainiku. Zakristijoje, krikštolo relikvariume galima matyti vieną jos pirštą su užmautais žiedais — baisus prisiminimas vaiduokliškos istorijos apie jos karsto iškasimą ir jos sanarių išskirstymą taip, kad Bažnyčia turėtų šitos nepaprastos moters relikvijų.

Ji buvo pasidariusi metalinį rūbą, kurio vidinė pusė buvo aštriai išraižyta, ir jį nešiojo priglaustą prie odos. Josios lovos čiužinyje buvo pridėta

erškėčių. Kasdieną ji save plakdavo vielų botagu tam, kad jos žaizdos neužgytų, būtų atviros ir kraujuotų. Praktiška jos maldingo gailestingumo išraiška buvo atšiauraus karmeličių ordino reformavimas, kurį ji įvykdė su pavyzdingu atsidėjimu.

Jos paliktas testamentas savo ordino vienuolėms gali būti sutrauktas į sekančius patarimus: “Mano dukros, palikdama šiuos namus, aš esu labai paguosta jų tobulumu ir neturtu, kuriuos mačiau, o taip pat ir jūsų tarpe viešpatuojančia labdarybe. Savo pratybų nevykdysite pagal tvarkaraštį, bet herojiškai vykdykite darbus, kurie diena po dienos pasidaro vis labiau girtini. Būkite didelių norų, brangiausių vaisių susilaukiama netgi ir tada, kai jie negali būti įvykdyti.”

Išskirtini tokių moterų privalumai, rašo L. Stanley, kaip šv. Joana ir šv. Teresė, glūdi ne kūniškam grožyje kaip tokiame, bet jų būdo grožyje, kuriam jų genijus suteikė ypatingą asmeninio gyvenimo prieskonį.

POPIEŽIAUS JONO-PAULIAUS II NUEITAS KELIAS

KUN. B. MIKALAUSKAS

Karolio Wojtylos išrinkimas popiežiumi 1978 m. spalio 16 d. buvo staigmena pasauliui, painiava komunistams, ypač Lenkijos valdžiai.

Rusijai tikras aliarmas, kadangi šis popiežius “disidentas”, kurio mintys pasiekia visą pasaulį. Tai politinis dinamitas! Pirmasis popiežiaus pareiškimas buvo: “Yra tiesa, kad moralinis įstatymas yra socialinio gyvenimo pagrindas, o laisvė yra neatskiriama kiekvieno žmogaus teisė.”

Jo imponuojanti asmenybė sužavėjo pasaulį, paveikiantį katalikus ir nekatalikus. Tai pirmas popiežius ne italas po 455 metų.

Lenkijos kulto ministeris Kakol netikėjo. Jis sakė: “Jei tai atsitiktų, aš jums (ministeriams) užfundysiu šampano.” Po pusvalandžio pasigirdo pranešimas iš Vatikano, kad kardinolas Wojtyla išrinktas. Kakol išlaikė duotą žodį, nupirko šampano ir visus pavaišino.

Kaip atsitiko, kad išrinko lenką? Nerašyti Švento Sosto įstatymai yra: kandidatas turi būti nemažiau 60 metų amžiaus, idant neviešpatautų per daug ilgai; kad būtų italas, jog išvengus tautinio pavydo; ir ne iš komunistinio krašto, kad neatrodytų be-reikalingas išprovokavimas jų valdžioms.

Visus tuos įstatymus sulaužė už tai, kad du italai kardinolai, būtent: Florencijos Benelli ir Genovos Siri, tinkami popiežiais, suskaldė kardinolų kolegiją į dvi grupes ir nė vieni nenusileido. Tokiu

POPIEŽIUS JONAS-PAULIUS II

Būdamas kardinolu lanko Seinus, kur lietuviai pasveikino ir dovanojo Aušros Vartų Marijos paveikslą

tad būdu atidarė kelią kardinolui Wojtylai, kuris gavo balsų daugumą. Užklaustas: ar sutinki? Po trumpo susikaupimo atsakė: „Iš paklusnumo Kristui, mano Viešpačiui, ir su pasitikėjimu Kristaus Motinai bei Bažnyčiai, nežiūrint esamų sunkumų, sutinku.“

Tais žodžiais jis tapo Šv. Petro įpėdinis, Romos vyskupas, Italijos primas, Vakarų Bažnyčios patriarchas ir visuotinos Bažnyčios popiežius.

Karolis Wojtyla gimė 1920 m. gegužės 18 d. Wadowice miestelyje, netoli Krokuvos. Jo tėvas Mečys tarnavo kariuomenėje. Motina Emilija mirė 1929 m. palikdama sūnų našlaitį.

Karolis, dirbdamas fabrike, svajojo apie Lenkijos prisikėlimą, rašė poeziją, įsteigė rapsodinį teatrą, pats vaidindamas. Visa tai vyko pagrindyje vokiečių okupacijos metais.

1942 m. nutarė eiti į kunigus. Lenkijoje karo metu žuvo du tūkstančiai kunigų, kuriuos jis ryžosi pavaduoti ir kovoti prieš vokiečius dvasinėmis priemonėmis. Tais pačiais metais mirė jo tėvas. Turėjo dvi nelaimes, kuriose galėjo žūti: vieną kartą jį parmušė tramvajus praskeldamas galvą, antrą kartą ką tik nesuvažinėjo sunkvežimis, iš kur vienas petys liko žemėsni.

Palikęs fabriko darbą, apsigyveno arkivyskupijos rūmuose, kur kardinolas Sapieha turėjo pagrindžio kunigų seminariją. Čia jis pradėjo studijuoti filosofiją ir teologiją.

1945 m. buvo „išlaisvinimo“ metai, bet tuojau užėjo komunistai. Klierikas Wojtyla 1946 m. lapkričio 1 d. buvo išventintas kunigu. Tuojau jį išsiuntė studijoms į Romą, Angelicum universitetą. Čia jis parašė disertaciją „The concept of Faith in St. John of the Cross“, gaudamas summa cum laude daktaro laipsnį. Išmoko italų ir prancūzų kalbas.

Grįžo į Lenkiją ir darbavosi parapijoje iki 1956 m. Buvo pakviestas dėstyti filosofiją Liublino universitete. Čia jis parašė antrą disertaciją apie Max Scheler. 1958 m. buvo paskirtas Krokuvos pavyskupu. Suorganizavo seminarus tarp studentų, darbininkų ir aktorių.

1964 m. tapo Krokuvos arkivyskupu, o po trijų metų (1967) pakeltas kardinolu. Greit pagarsėjo tarptautinėje katalikų scenoje. Dalyvavo antrame Vatikano suvažiavime 1962-1965 m., kur jis pasakė reikšmingas kalbas apie religijos laisvę ir ateizmą. Dar daugiau pagarsėjo 1967-1977 m. viso pasaulio vyskupų susirinkime Romoje. Čia jis pasmerkė pragmatinį, sisteminį ateizmą, neduodantį vietos Dievui nė individo, nė visuomenės gyvenime. Čia iškilo jo vardas.

Pirmoji jo enciklika savo titulu: **Redemptor hominis** atsako komunizmo Manifestui. Žmonijos gel-

bėtojas yra Kristus, o ne komunizmas. Jonas Paulius II nesuabejojo pakelti balso už neturinčius balso. Jis yra prislėgtųjų čempionas. Savo inauguracijos kalboje pasakė pasaulio vadams: „Plačiai atidarykite duris Kristui. Nebijokite, Kristus žino, kas yra žmogus ir ko jam reikia.“ Tie žodžiai buvo taikomi Rytų Europai ir Rusijai.

Šis popiežius ateistinėms valdžioms pastatė pasprčiausią klausimą: ko jūs bijote? Kodėl nepasitikite žmonėmis, kurių vardu veikiate? Kodėl negalite pagerbti Helsinkio deklaracijos, kurią iškilmingai pasirašėte 1975 m.? Šv. Tėvas žino, kaip yra sunku susikalbėti su komunistine valdžia.

Rusijos lyderiai taip susirūpino, kad Gromykas, nepamainomas Sovietų užsienių reikalų ministeris, nuskubėjo į Romą, gaudamas dviejų valandų audienciją pas popiežių Joną Paulių II, kalbantį rusiškai. Šv. Tėvas palietė labai nepatogų klausimą apie katalikų persekiojimą Lietuvoje.

Popiežius jaučia, kad žmonija alksta Dievo ir yra reikalinga religinės atgaivos. Jo asmeninė charisma žavi minias, jis turi viziją nuo pat jaunystės: krikščioniškos kultūros renesanse, kuris turi ateiti tikėjimu ir poezija. Tai gyva vizija. Prancūzų poetas Alfred de Vigny yra pasakęs: „Tikrasis gyvenimas yra jaunatvės svajonė, kuri išsipildo subrandime.“

Karolis Wojtyla jaunystėje Jogailos universitete regėjo Katalikybės renesansą. Poezija, teatras ir novelė prisideda prie tikėjimo ir meno sintezės. Taip lygiai galvojo Prancūzijoje Clader ir Bernanas, Anglijoje Chesterton ir Graham Greene, Amerikoje Flannery O'Connor ir Robert Lowell, kurie uždegė XX amžiaus viltį, kad katalikybė galinti įkvėpti literatūrą ir renesansą. Wojtyloje tos viltys natūraliai užėmė tautinę formą, tik karas laikinai sustabdė. Tad Krokuvos žmogaus išrinkimas yra nuostabiai laimingas.

Popiežius Jonas Paulius II visai kitoks, negu buvę popiežiai praeityje. Jis vaikšto minioje, sveikinas, laimina, bučiuoja kūdikius. Lanko parapijas Romoje. Jo fotografijų daugiau parduota per vienerius metus, negu Pauliaus VI per 15 metų. Dabar penkis kartus daugiau yra žmonių, einančių išpažinties Šv. Petro bazilikoje. Jis su minia melžiasi ir gieda. Trečiadienių audiencijos trigubai didesnės negu praeityje. Ypač jaunimas jį mėgsta ir renkasi pamatyti, išgirsti jo žodžio. Jis nesilaiko tų visų dirbtinių ceremonijų. Tačiau dogmoje ir disciplinoje nepajudinamas. Popiežius Pauliaus VI sakydavo: kaip sunku būti krikščioniu šiame pasaulyje, gi Jonas Paulius II sako: koks nuostabumas būti krikščioniu, nežiūrint visų sunkumų. Pauliaus VI buvo kryžiaus kelias, Jono Pauliaus II prisikėlimo kelias.

ANTANINA GUSTAITYTĖ-SALČIUVIENĖ

Skambi daina jau nutilo, bet garsai pergyveno ją ir aidėdami virpėjo dar atvirų langų stikluose, lempose, sužavėtų ausų būbneliuose ir pasamonės sandėliuose gulė viens šalia kito.

Klubo penktadienių koncertinė dalis jau baigėsi. Salėje vėl ėmė klaidžioti įvairūs linksmi garsai, ėmė burbėti kalbos, tauškėti puodeliai. Kartkartėmis per visą tautiniais motyvais išpuoštą salę nuskrenda linksmas juokas. Prie atskirų staliukų prasidėjo įvairios temos. Prie vieno jų madinėmis kepuraitėmis, gražiai ir stipriai nusidažiusios puošnios ponios, dumdamos cigaretus, aptarė įvairių madų niuansus, naujus laimėjimus ar pasikeitimus savo talentų spintose. Kitur, gerų šeiminkų grupėje, kalbos ėjo apie vaikų sveikatą, naujos tarnaitės privalumus arba nedorybes. Kita pasakojo pakuštom draugei naujo torto receptą, savo kūrybos vaisių, ar geresnį vekavimo būdą. Pamačiusi į salę įeinant dar vieną savo plauko žmogų, moja ją į savo tarpą.

— O, ir ponija Felicija šiandien čia. Prašom, prašom prie mūsų. Seniai bematyta, — šaukė ir kitos, darydamos vietą naujai atėjusiai.

— Ponija jau susikraustė į savo vilą? — kalbino viena jų.

— Kokia ten mūsų vila, — kukliai gynėsi atėjusioji, — lūšnelė, ir tiek. Vis jau, sakom, nuomos mokėti nereiks, — taip nusibosta. Moki moki, už tuos pinigus galėtum nusipirkti, — kalbėjo ponija Felicija, ranka glostydama savo lygius į kasiškę supintus plaukus, kurie skrybėlę nusiimant galėjo kiek pašiorpti. Kambaryje kepurės ant galvos ponija Felicija nepripažino, net oficialiuose priėmimuose.

— O jūs manote, miela ponija, — atsiliepė gre-

WATTEAU

MOTERYS

ta sėdinti namų savininkė, — kad dabar tai jau mokėti nereiks. Dar nors, kad didelis namas, daugiau butų, tai apsimokėtų tie rūpesčiai. Mokėsit, poniute, ne ką mažiau. Mokėsit ir dabar: mokesčius, kurą, apdraudimą, vandenį, sargo išlaikymą. O dar kai prisidės remontai. . . Svetimam name sėdint nors to vargo neturi.

Prie kito stalo — būrys nepretenzingų moterų, savo išvirše ir išvidžiu gražiai išsaugojusios taurią lietuviško kaimo dvasią, nors ir žmonos profesorių ar menininkų. Įdomiausia jų ponija Stanienė. Tai senyvos išvaizdos, drūčiai susikūprinusi ir panėrusi galvą, nors ir su akiniais, vis dėlto, didelė trumparegė. Ponija Stanienė ne tik dabar, bet ir žalioj jaunystėj niekad nevartojo jokių kosmetikų (kaip, tiesa, ir beveik visos šio stalo ponios). Net ir plaukų žirkklės jai neegzistavo. Tai gal dėl to, kad ir be to viso ji buvo labai graži, juodbruvukė, juodaakė. Deja, vyro nepataikiusi, ji buvo anksti gyvenimo palaužta. Tik juodos didelės akys ir veiduose duobukės liko tos pačios, tačiau pastarosios jau nebuvo dabar tokios apskritos ir simpatiškos, kaip anuomet. Stanienė, čia naujokė, dairėsi po salę ir, pamačiusi įeinant savo seną draugę, moja ją į save:

— Zosė, Zosė. Šen, sėsk šė prie manęs. Seniai matėvos, pasikalbėsiva, — dairėsi kur kėdės.

— Aa. Ir tu čia! Ar ne katė dvės, kad ir tu į žmones išėjai, — juokavo sveikindama aplinkines Zosė.

— Nagi, sakau, nueisiu nagi ir aš nors kartą pasižiūrėti, ką tos bobos ten susirinkusios veikia. Vieni šiaip, kiti taip apie jūs tą klubą nušneka, — kalbėjo juokaujančiu tonu, šakietiškaip pratęsdamas žodžius, buvusioji gražuolė.

— Nė neateini. Nupuikai. Ką gi, sviete, į delius žmones miestį?

— Kur gi neateinu. Kur slydus puolus, pas tavę. Kad vis to laiko. . .

— Tai tai tai. To laiko, — pamėgdžiojo. — Ateik pas mane, aš paskolinsiu. Atiduosi, kai daug turėsi.

— Ne, iš tikrųjų! . . .

— Žinau tavo tikrumą. Tu jau teisinga, kaip žydo bezmėnas. Še imk pyragaičių — gardūs. Ko tu taip spoksai į mane, akis pastačius?

— Tu jau pradedi sent, Barbut. Apsileidi labai visais atžvilgiais, — tyliau jai kalbėjo draugė.

— Vaje, vaje. O manai, kad tu jaunyn eini. Laikas jau dukroms vietą užleisti. Nic nie zrobisz. Imk še sviestainių. Šitų še su ikrais, — su meile ragino draugė draugę.

— Ponios, tur būt, senos pažįstamos? — pastebėjo iš šono.

— Mudvi, ponia, šešerius metus vienam suole sėdėjova, — linksmai atsakė gražuolė, o veide duobukės suapskritėjo, kaip anuomet.

— Atsimenu, atvežė iš kaimo tokią mažą Zosikę. Kol apsiprato mieste, teko dar kelis kartus iš gimnazijos namo lydėti į Aleksotą, kad nepaklystų ir macams kur nepapiautų. Aš, ar matote, buvau vyresnė ir jau — seniau mieste. O kai paugo ir išpruso, šelmė, tai dar man vėžį į suolą įdėjo. — Linksmai pasakojo Stanienė, net pajau-nėjo, kaip anų šešerių metų bėgyje. Senus, gerus laikus prisiminus, nušvito ir Zosė.

— Su tuo vėžiu — juokų buvo.

— Kaip sakos, “katei juokas — pėlei striokas”. Na, ar nelupt mergučią, — kalbėjo į kitas. — Ateinu į klasę, atsimenu kaip šiandien, neramiai nusiteikęs, nes geometrijos uždaviniai neišėjo nė vienas. Reikėtų griebtis nusirašyti, bet čia ant sienų iškabinti istorijos žemėlapiai — reikia pakartoti pirmą pamoką, susirasti, kur tas Kartagas, kur buvo mūšiai ir t. t. Žiūrėdama į žemėlapi, sėdu į suolą. Kišu knygas — kažkas ten jau yra. Manau, vakar būsiu ką užmiršusi. Čiupt — kažkokia biauzybė. . .

— Juokingiausia, — nutraukė Zosė, kad ji nemeta to vėžio iš rankos, o nusitvėrus jį šoko kaip žaibo nutrenkta iš suolo, iškėlus krato tą nelaimingą vėželį ir spiegia kiek pajėgia, kol aš priėjus ištraukiau jį iš rankos ir atpalaidavau vargšėlę nuo tos pabaisos. Subėgo visa gimnazija. Direktorė susirūpino, kas atsitiko. Nieko, sakau, mano draugė vėžio bijo.

— Tai gal jis sugnybo pirštą poniai? — norėjo išsiaiškinti išsigandimo priežastį ponios.

— Vėžys buvo negyvas, virtas.

— Ve, kokia išdykus mergiškia buvo!

— Aš gi tik norėjau gardesniu priešpiečių kąsneliu pasidalinti.

— Je, seniai jau viso to būta, — jau be šypsenos užbaigė Stanienė.

Prie kito staliuko sėdėjo profesijos žmonės.

— . . . Jeigu keletą dešimčių tokių moterų atleis iš tarnybos, tai nedarbas nuo to nesumažės. Kitur reikia ieškoti ekonominės krizės šaknų. Geriau sumažintų tarnybų skaičių šimtadarbiams. Kitaip reikia tvarkyti visuomeninį gyvenimą. Mes reikalaujam sau lygių teisių, žmogaus teisių, kurias mums laiduoja mūsų konstitucija. — Kalbėtoją, matyt, asmeniškai lietė šis klausimas, užtai ji kalbėdama karščiaavosi.

— Ką ji ten vėpčioja, toji mokytoja? Ko ji veržiasi į atdaras duris. Teisių dar jai mažai! Ir gerai, kad veja bobas iš tarnybų. Vaikų, vyro nežiūri. Suknių per mažai gal turi ar sidabro neužtektinai prisipirko, — kalbėjo mažai apskritukė aristokratiškos išvaizdos ponia, lornetę prie akių prisidėjus.

— O kad ir sidabro, — atkirto kita. — Už savo teisingu ir švariu keliu uždirbtus pinigus. Argi padori šeima neturi teisės turėti sidabro, — ar jis tik kyšininkams skirtas!

— Dėl ko nieks nesirūpina, — kalbėjo visai ramiai ir šypsodamos dar viena, — kiek pinigų vyras duoda šeimos išlaikymui ir žmonos reikams. Neretai girdi nusiskundimų iš žmonių ir motinų, kurios pačios neužsidirba, kad jos tarnaitė esanti daug geresnė padėty, negu ji, jo vaikų motina. Tarnaitė, kiek užsidirba — tiek jos. Dešimtys po dešimčių, metams bėgant, susidaro tūkstančiai. Ji yra pavalgis geriausiai šeimoje, nes jos rankose maistas ir jai priklauso pirmutinis kąsnis. Ji turi pilną išlaikymą, o pinigus, kiek jų yra, tiek, bet jos vienos dispozicijoj. Kita, vargšė, blogo vyro žmona! Ji dirba, kaip mažų vaikų motina, dažnai už kelis ir niekad nieko neuždirba. Nieko savo neturi. Senatvėj ją gali, kaip persenusį šunį, gatvėn išmest, ir, jei ir užstos kas, tai tik žodžiais, dargi ir pats teismas. . .

Toliau — ponios turėjo savas kalbas.

— O, ponia Penkauskienė. Labai malonu pažinti, — nustelbė balsas nuo gretimo staliuko. — Sėsk, ponia, prie manęs. Aš tamstos vyrą pažinau dar mažai. Mes kartu augom.

— Gal ir flirtavote, — pagrasino juokaudama naujoji ponia, patogiai sėsdama ir įsitaisydama vietoje.

— Ne, ne, poniai! Mes buvome tik draugai. Žinot, tų pačių metų berniukas, jei dar kartu augi, menkas kavalierius. Jis man tik padėdavo flirtuoti. Geras buvo draugas. Toks jis turėtų būti ir šeimos tėvas ir vyras? Atiduokit nuo manęs, poniai,

jam linkėjimus, nuoširdžiausius. Kur, ponias, su juo susipažinot? . . . — kalbino priartindama atėjusiai visa, kas buvo ant stalo.

Ponios, pamačiusios savo tarpe jauną poetę, prispyrė ją padeklamuoti ką nors naujo iš savo kūrybos.

Kai poetė nutilo, prasidėjo vėl kalbos:

— Gaila iš tikrųjų, kad pas mus vakarais nėra kortų. Klubas — tai būk klubas, — kalbėjo senyva moteris.

— Dajau! Vyrai liežuviais užplaktų! “Kuntapolis” ir taip jau žodį pirkęs dėtų, kad tik inteligentę moterį apjuodintų.

— Ar pašėlo bobos! Kortų užsimanė! — pridėjo vėl lornetę prie akių aristokratiškos išvaizdos ponias, kad geriau pamatytų, kas toji farmazonė. — Vaikų žiūrėt namie, šeimos!

— Ne visi šeimas turi, gerbiamoji, — atkirto pirmoji.

— Vaikus negi nusipirksi, — ironiškai šyptelėjo sena pana valdininkė.

— Vyrams šis klubas čia — nepatinka. Manęs bent vyras neleistų, jei žinotų, kur einu.

— Vyrams nepatinka! Nenuostabu. Niekad ponams nepatinka, kai vergai bruzdėti ima, — įsikišo iš toliau ponias Felicija.

— Koks jau čia bruzdėjimas! — karštai tarė jauna moteris, kiek darkytu akcentu, ligi šiolei vartaliojusi žurnalus, kurių visokeriopomis kalbomis čia daugybė. — Pats vergijos apogėjus! Tur būt, jau niekuomet istorijoje Europos moteris nebuvo taip pavergta, taip nužeminta ir išniekinta, kaip šiais laikais. Niekad ji nebuvo taip purvina, taip nesavigarbi. Tik pažiūrėkit Paryžiaus gatvių gyvenimo, jūs sau atsakysit, kas yra moteris dabar. Ir ko iš jos norėti! Ekonomiškai pavergta, užguita, nuolat niekinama, nuo mažumės įtikinėjama savo menkyste. . . O tuo tarpu — moterų ateitis! Vyriškoji žmonijos pusė jau išsisėmė. Jos genijus davė viską, ką galėjo. Be to, vyras amžiais tobulindamas ir lavindamas vieną savybę — karingumą, virto tik mušeika. Ypač ryškus posūkis su 20 amžiaus pradžia. Kūno kultas — viskas, ko reikalaujama dabar iš vyro. Kad tobulesnis karys arba boksininkas būtų. Moteris amžiais lavino kitas savybes: švelnų jausmingumą, jautrumą, rūpestingumą kitais, tiesa, tik savo šeimos nariais, — taip ją išmokė vyriška kultūra. Protas jai siaurose šeimos ribose nedaug buvo reikalingas — jis ir atsiliko. Todėl jis dabar dar yra potencijoje. Kai jis išsirutuliuos, žmonija tuomet pakeis savo veidą. Tuomet bus naujas pasaulis, nauja žmonija! Tuomet išnyks karai, nes moteris nepakenčia kraujo.

Aristokratiškoji ponias stuktėlėjo savo kaimy-

nę alkūne ir, lornetę prisidėjęs, parodė į kalbančią.

— Ji, — atsakė kalbėjusios draugė. — Tai neseniai grįžusi iš užsienių — inžinierius. Dėdė kunigas buvo leidęs ją studijuoti. Staiga dėdė mirė. Jai pinigų nieks nenusiuntė dargi sugrįžti. Teko verstis pačiai. Mokėdama kalbas, įsitaisė pas turtingus ponus prie vaikų. Su jais nuvyko į Afrikos pietus. Keliauti jai patiko, ji vėl susirado vietą Pietų Amerikoje pas kavos karalių. Paskui Buenos Airės. Lankė universitetus. Pagaliau įsikūrė Londone. Ten parašė mokslo darbą, kurį apgynus, gavo daktaro laipsnį. Ilgainiui jai atsidarė durys plačiau, bet ji norėjo grįžti į Lietuvą. Tokiu būdu, kaip ji pati sakosi, nuo šakos ant šakos bastėsi po visą pasaulį. Daug žmonių matė. . .

— Ir sukvailėjo, kaip visos tokios feministės, — užbaigė aristokratė.

— Nesakyk; su ja įdomu pasikalbėti.

— Na, na, paklausysim, — ironiškai mirktelėjo apskritukė ponias, pridėdama prie akių lornetę. Kita sugrąžino senąją temą:

— Iš kur žinai, panele, kad tas naujasis pasaulis bus geresnis?

— Sprendžiame iš tauresnės jo būsimų kūrėjų prigimties.

— Panele, jūs vyro negausite, kad jų taip negerbiat, — pajuokavo kažkas.

— Negausiu! Jau negavo, — linksmai nusijuokė inžinierė. — Tai yra ne vyro; vyrų nors vežimu vežk; o va, žmogaus, su kuriuo galima būtų savo likimą surišti. Žmogaus, kurs ieško ne vien moters kūno — tokių maža. Pagaliau aplamai jaunai moteriai ištekti nėra jokio išskaičiavimo. Kol jauna, jai, kaip tam Krilovo žiogeliui vasarą, visur ir stalas ir namas.

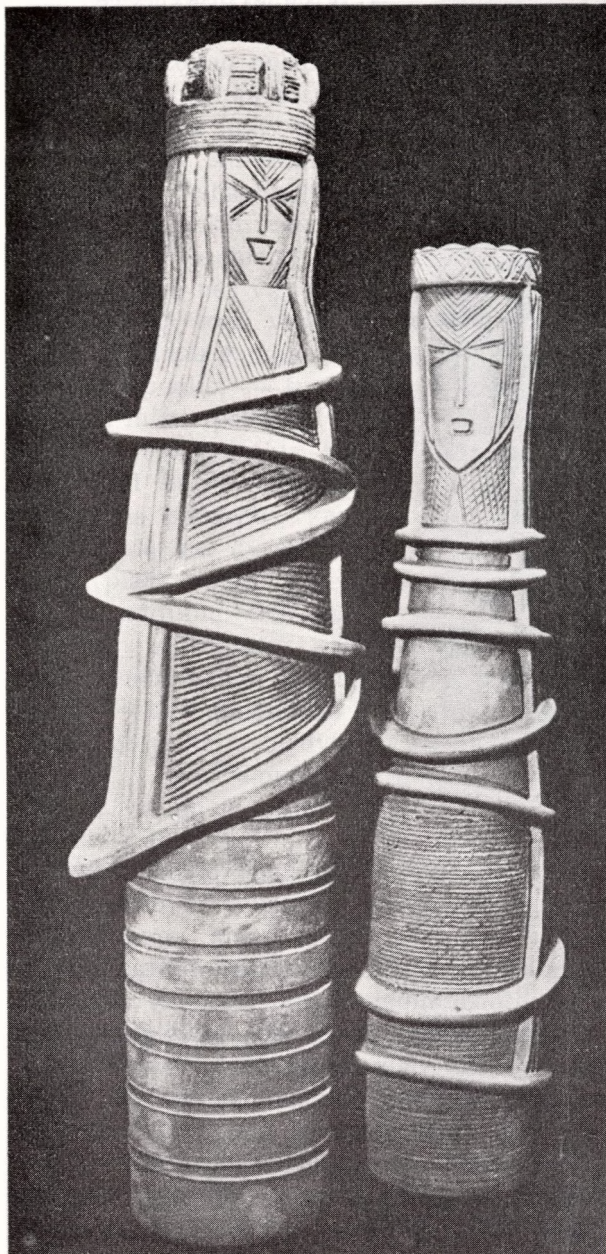
— Tačiau, kaip tam pasakėčios žiogeliui bus ir senatvė.

— Senatvė! O kas laiduoja jos ramumą ištekus? Nei šeimos jaukumo, nei vyro globos senatvėje dabar nelaiduoja nei jungtuvės, nei įstatymai, nei tradicijos. Tai kam gi jaunai. . .

— Na, tik klausykit, mielosios, ką ji ten kalba, toji bolševikė! — Jau supyko aristokratiškoji ponias. — Neduok Dieve, sužinotų mano vyras, kad čia tokios kalbos, manęs nė artyn neleistų. Dabar sako jis, ką jūs ten susirinkusios paliežu-vaujat — tiek to. Na, tik ji nepilno proto, kaip sau norit, mieliausios! — plioškstelėjo delnu sau per kelį padorioji ponias.

Kita, aristokratiškosios ponios kaimynė, visuomet labai rami ir santūri, nutraukė savo paprastą tylėjimą. Jos veidas surimtėjo, kaip pritinga žmogui, kuris pasiruošė ką nors mokytį; lūpos susiaurėjo. Akis nuleido žemyn, tik kartais jas pa-

V. MIKNEVIČIUS

VAZOS

keldavo į savo priešininkę:

— Tai ką, tamsta, vadinasi, prieš šeimą? — kalbėjo ji, iš lengvo judindama galvą. Ji jautė pareigą “nušluostyti nosį” šitai dvasinei nesubrendėlei ar išsišokėlei. Akimis pritarimo ji neieškojo pas nieką, nes ir taip buvo juo tikra.

— Tai moterų klube, vadinasi, tokios idėjos skleidžiamos? — paironizavo stipresniojo tonu.

Pajutus šitą paniekos toną, “feministė” šypstelėjo. Kažkoks pasigailėjimo šešėlis perbėgo jai per veidą, gyvą ir vis dar rudą nuo Pietų saulės. Akyse blykstelėjo noras atvirai pasisakyti savo nuomonę, kurią jau turėjo seniai susidarius apie

panašias ponias ir apie ją pačią. Tiriamai peržvelgė ją, beveik niekinamai, antakius sutraukdama, bet, kiek luktelėjus, jos veidas vėl sušvelnėjo susidvasino, ramus žvilgsnis nuvaikė debesius. Inžinierė susivokė, kad su tokio plauko žmonėmis plačiai disputuoti neišsimoka, reikia kalbėti konkrečiau.

— Ne, miela ponia, — tai kiek iš aukšto, — aš kaip tik už stiprius šeimos ryšius ir gilesnį pareigos supratimą, o svarbiausia — kiekvienam žmogui savigarbos reikalą, kurio mums, moterims, taip pasibaisėtina trūksta.

— Ji įdomi! Kas ji tokia? Kur dirba? — teiravosi nuo gretimų stalų susidomėjusios ponios. Jos draugė mielai painformavo:

— Tuo tarpu ji nedirba niekur. Parašo kur straipsnį. Rašo į užsieninius ekonominius žurnalus. Ten gerai apmoka. Nori suorganizuoti bendrovę Nemuno kilpai išnaudoti ir apšviesti elektra visas apylinkes ir būsimąją didelį Birštoną.

— O, tai ji turi plačius užsimojimus!

Prie kito stalo buvo dar kitokios temos. Čia buvo diskutuojamos mergaičių auklėjimo problemos.

— . . . Na ir ar gerai, ponia, kad mes nesinaudojom gyvenimu nuo pat jaunystės? Kažin ką dabar duotum už keletą “kvailysčių”, anuomet nepadarytų! — kalbėjo senyva, pretenzingai pasipuošusi ir nusitepusi ponia.

— Kaip suprasti tą, “naudotis gyvenimu”, — atkirto ponia Felicija. — Ar gerėtis pavasarį žibuoklėmis tai nėra naudojimasis gyvenimu? Rožės rasi ir vasarą.

Bet pirmoji tuoj atkirto:

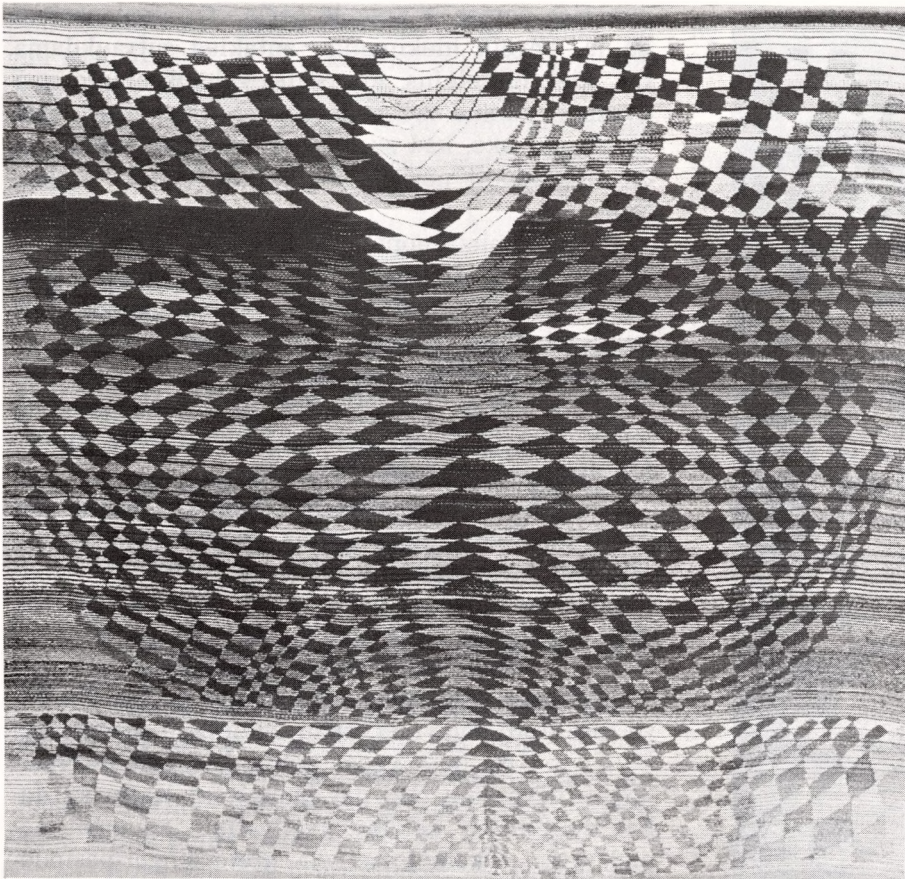
— Kas iš visų žibuoklių, kad anos, kurios rožėmis pasipuošusios, šoka su puikiais vyrais ir išdidžiai žiūri į mus, kampuose sėdinčias, nevikruoles. Jos gauna sau žymiausius vyrus, sukuria turtingą šeimos židinį, o mes su savo kuklumu galim ir toliau kukliai joms lenktis, prašydamos užtarmos pas jų aukštus vyrus, kad mums kur nors menką tarnybėlę suteiktų.

— Nereik manyt, poniute, — spyrėsi ponia Felicija, — kad tik tatai duoda laimę. Kartais ir puošniam baliuj, ir šokių sukuryje ir puikiam automobilyje galima kentėti pragarą sieloje, — bet pirmoji išdžižiai šypstelėjo.

— O, mano ponia! Būti aukštumoj — tai viskas, ko reikia žmogui, kad būtų laimingas!

— Tai gal tik vyrai, — įsikišo dar viena. — Moterį tik meilė daro laimingą. Mylėti ir būti mylimai, — štai kur moters laimė! Meilė tai — moters poilsis. Tai jos užuvėja nuo kartaus gyvenimo. Tai jos paguoda, jos nusiramimas. Meilė tai — rūšis sapno, gražaus, svajingo, svaiginančio sapno, nuo kurio pabusti nesinori. Juo labiau moteris

TINKLAI (gobelenas 233x235)

klimpsta, juo labiau pasineria meilėj, juo ji laimingesnė. Štai, kas meilė moteriai! Ir juo anksčiau ji jos pasiekia, juo anksčiau pasiekia savo tikslą, — kalbėjo viena, romantiškai nusiteikusi poniam.

— O aš lieku prie savo nuomonės, — kirtosi pirmoji, nusitepusioji poniam. — Būti aukštumoje, šokti baliuose su žymiausiais vyrais, traukti pavydinčią akį savo tualetais, — tai daro moterį, kaip ir žmogų aplamai, laimingą. O jaunystės “kvailystės” vainikuoja laimę.

Išgirdo prie šio staliuko įdomias kalbas, priėjo prie jo ir inžinierė. Jai buvo labai įdomu pažinti arčiau savo tėviškos žmonės.

— Man išrodo, — kalbėjo ji pasitraukdama savo kėdę, — kad čia konkuruoja dvi sąvokos. Garbėtroška ir akla, kažkokia abstrakti ir negyvenimiška meilė. Tačiau ir šita ideali meilė, kurią štai poniam tokiais gražiais žodžiais atvaizdavo, nėra tokia svaiginanti Dievo malonė. Aš maniau kaip tik truputį kitaip. Meilė tai — nuolatinė kova, nuolatinės kautynės. Tai nuolatinis vilionių sportas. Tai mūšis su didele rizika: būti ar nebūti. Nuolatinis siekimas triumfuoti su nuolatine baime smukti į dugną. Čia tiek erškėčių! Tokios nuolatos

įtemptos buities aš nevadinu laime. Yra, tiesa, ir meilės milijonai niuansų, ypač santyky su meilės objektu. Kiekviena meilė tiek individuali, kiek individualus kiekvieno žmogaus balsas ar grožis. O tas apgailestavimas anuomet neįvykdytų, “kvailysčių” — lai nepažįstamoji poniam dovanos man, — tai nesąmonė. Ar girtuokliui atsiminimas, kad jis kažkada jaunystėj gėrė ir galėjo gerti dar daugiau, gali numalšinti norą gerti dabar. Ypač, jei tuomet, jam neįpratusiam prie svaigalų, nors ir geriausias vynas, būtų buvęs per aštrus ir nebūtų davęs malonumo, o tik neskanius nuosėdas sieloje. O tos jaunų dienų kvailystės, gal būt, vėliau drumstų ramumą šeimoje.

Viena nesenos išvaizdos tauri amerikietė, ligi šiol nuošaliai varčiusi žurnalus, įsikišo į kalbą irgi.

Apie mergaičių auklėjimą ir aš norėčiau įterpti savo triskatikį, nes tas klausimas man opus. Pastaraisiais laikais atsiranda daug geradarių, ypač vyrų tarpe, kurie labai susirūpinę juo ankstyvėniu mergaičių iš po mamytės ir aplamai šeimos globos atpalaidavimu. Jaunoms mergaitėms jau pripažįsta teisę į aistras. Šitokių nesubrendusių mergaičių raginimą į palaidumą aš laikau kriminalu tokiu pat, koks būtų, jei tūlas imtų stabdyti augi-

mą nesuaugusio kūno ir įvairiais spinduliais su-
kliudytų jo išsirutuliojimą ir priverstų jį ne laiku
senti. Juo toliau nustumtume sunkius erškėčių ta-
kus, kuriais tenka moteriškai eiti, juo jai geriau.

— Štai aš jums papasakosiu vieną pavyzdį:

Pas mus Amerikoje neperseniai mirė jauna
menininkė, bebaigianti muzikos studijas, jau pra-
dėjusi pasireikšti ne tik lietuviškoj, bet net ir
angliškoj visuomenėj. Visus labai sujaudino ši
liūdna žinia, nes visi ją labai mėgo ir iš jos daug
tikėjosi. Aš, kuri viena žinojau jos mirties prie-
žastį, paleidau gandus, kad mergaitė mirė nuo šir-
dies priepuolio, — tuo patikėjo net jos tėvai.

Kai mirtis pažvelgė ligonei į akis, aš buvau pa-
kviesta kaip gydytoja, bet padėti jau nebuvo gali-
ma. Kad būtute mačiusios, kaip troško gyventi
šis žavus padarėlis, kuriam gamta nepašyktėjo
nei fizinių, nei dvasinių dovanų. Kupina noro gy-
venti plačiu, pilnu gyvenimu, pertekusi tiek gra-
žių užsimojimų, tiek vilčių, gyvenimo džiaugsmo
kupina . . . Pajutus ties savim mirties dalgę, ji
tiesė į mane savo drebančias rankas pagalbos, o
akyse — tiek maldavimo ir siaubingos baimės. Ne-
laiminga dalis ir gydytojo, kai jis nieko padėti
negali . . . Norėdama mane labiau sudominti savo
likimu, jaunuolė pasipasakojo savo trumpos jau-
nystės kelią.

“Kai baigiau mokyklą, pasakojosi ji man, bu-
vau griežtojų tėvų priežiūroj ir klusniai lenkiausi jų
nurodymams. Mano motutė, nors ir Amerikos pro-
vincijoje gyvendama, liko senoviškų lietuviškų pa-
žiūrių ir tradicijų ir dideliai dievobaiminga mote-
ris; tokioj dvasioj išauklėjo ir mane. Vos septynio-
likos metų baigus mokyklą, persikėliau į New-Yor-
ką ir įstojau į konservatoriją. Čia dažniau pradė-
jau išeiti į žmones, su vienu mūsų konsulato tar-
nautoju, kurs man labai patiko. Dvejus metus mu-
du susitikdavome iš karto tik lietuviškoje koloni-
joje, paskui jau dviese. Jis ateidavo pas mane.
Tai buvo aukštas, grakštus, stambus vyras, kiek
sulinkęs, ir žengdavo sunkokai, lyg koks nors sen-
nas, ant knygų sulinkęs profesorius. Turėjo dar
ir kitų netobulumų, kaip kiekvienas neintelligen-
tiškos šeimos vaikas, bet, arčiau jį pažinus, tie
trūkumai nyko jo vyriško nuoširdumo nustelbia-
mi. Iš karto mes tapome draugais, tik su skirtin-
gų lyčių bendravimo atspalviu.

Graziais vakarais jis pasiimdavo mane į savo
automobilį, ir mes skrisdavome toli į gamtos prie-
globstį, kur atsiveria platūs laukai. Ramiai ir ly-
giai, būdavo, alsuoja Atlantas. Pilnas, apskritas
mėnulis slėpinga šviesa aplieja gamtą ir sklei-
džia ypatingą nuotaiką ant žemės. Net ir medžiai,
nei mažiausio vėjelio nejudomi, gumšo kažkaip
paslaptinai. Vandenynas — lyg gyvo sidabro bū-

tų pripiltas, o tas sidabras juda, kruta, blizga; žiū-
rėtum į jį, žiūrėtum — akių neatitrauktum. Ap-
linkinių namų stogai irgi pasidabruoti. Vakaras
ramus, tylus, — tik tokiais mes ir važiuodavom į
kaimą. Sėdi sau greta mielo, gal mylimo žmogaus;
automobilis birzgia, švilpia, plaukte plaukia, lygiu
keliu. Jis man nuolat dainuoja, būdavo, švelniu,
gražiu balsu: o daina toji taip maloniai glosto, gla-
monėja sielą. “Mylėjau tave ir mylėsiu, kol mane
žemėmis užkas, sparnuotoms mintimis atlėksiu, ir
krašte svieto širdis ras. Aš tavęs niekad neužmir-
šiu” . . . ir t.t.

Gera buvo tuomet. Žodžiais savo jausmų nei
santykių mes niekuomet neapibūdindavom. Mums
buvo gera ir be to. Vedybų klausimas nebuvo ak-
tualus mums abiems tuomet. Jis nebuvo dar įsi-
kūręs, aš irgi turėjau pasiekti savo užsibrėžtus
tikslus.

Vakarais jis sėdėdavo pas mane ilgai, ligi nak-
tų. Tačiau nė rankos nepaspausdavo. Jis nebuvo
landus, buvo net švelnus, kaip ir jo balsas. Nuo jo
klausiamo žvilgsnio mano akys griežtai nubėgdavo
į šoną. Jam, rodos, buvo mielas mano kuklumas.

— Bet, štai, jį pašaukė į Lietuvą. Manėme —
tik laikinai. Kai atėjo manęs atsisveikinti, jo dai-
nelė dar švelniau ir jausmingiau skambėjo. Pa-
klausė tik, jei kartais jam netektų grįžti, ar sutik-
čiau aš vykti į Lietuvą ir ten surišti su juo savo
gyvenimą visam amžiui.

Bėgo mėnesiai. Jis negrižo. Parašė apgailestau-
damas, kad jį paskyrė į kažkurią pasiuntinybę Eu-
ropoje. Prašė atvykti į Lietuvą, bet Lietuva man
buvo tolima. Čia mano studijos sekėsi puikiai —
nebuvo kaip nutraukti.

Laikas visa keičia. Konservatorijoje aš susibi-
čiuliau su anglų jaunimu. Pradėjau pakliūti ir
pas juos į namus. Tuo būdu susipažinau su vienu
turtingu dendi, iš pažiūros labai protingu ir rimtu
žmogumi. Jis manim susidomėjo ir susimanė pa-
daryt iš manęs “laisvą” moterį, o iš tikrųjų mane
po truputį demoralizavo. Savo baurų darbą jis
vykdė labai iš lėto ir mokėdamas. Jis man įro-
dė moralės kvailumą, jos įstatymų menkystę.
Jis man išaiškino, kad tik malonumai, aistros
ir sąmojis gyvenime vertingi — kad tik juos rei-
kią kultyvuoti ir tik malonumai turi teisę eg-
zistuoti. Jis mane išamonino, kad meilė tai yra
dviejų partnerių žaislas ir tik jai ir verta skirti
gyvenimą, nes vienas kitas šitokios gilios meilės
momentas, vertas gal ir viso gyvenimo. Jis mane
aprūpino įvairia tam tikro turinio ir jo tikslų sie-
kiančia literatūra, ir . . . aš jo paklausiau. Tuo la-
biau jam sekėsi, kad ir visa šeima, kurioj aš buvo-
davau, į gyvenimą žiūrėjo per panašius akinius.

“Meilė”, sakydavo tos šeimos galva, “tas pats, ką gerai pavakarienuoti”.

Po truputį aš “emancipavausi” ir . . . tapau jo “draugė”. Jis buvo turtingas, gyveno iš rentos, užtai — visuomet laisvas ir patogus kavalierius. Pagyvenau aš už jo galvos, tiesa, smarkiai. Savo darbą užmečiau. Bėgo mėnesiai . . .

Reikia nelaimės — aš pasijutau nėščia. Pasi-dariau nelinksma ir nemaloni. Mano “draugas” pradėjo manim nesidomėti . . .

Kartą gaunu laiškutį nuo “draugo”, kad jis ku-riam laikui išvažiuoja. Laiškely įdėta man čekis. Sumos jame parašytos aš nemačiau. Man akyse su-margo. Į galvą mušė kūjais, o čekis degė mano rankose — jis dvokė, jis grasino mane užtroškinti. Nieko nemanydama, aš sudraskiau jį į mažus skute-lius. Bėgau iš kambario, kurs mane slėgė irgi. Vaikščiojau gatvėmis, vis dar nesusivokdama. Gat-vės kampe susidūriau su mergina, kuri tykojo vy-rų. “Sveikink sau lygią”, prisiminė man kažkur skaitytas posakis. Aš atsirėmiau Bruklino tilto ramsčio. Apačioj krutėjo sidabrinis vanduo, mirgė-damas daugybe šviesų. Viršuj, danguje, jų tiek pat mirksi. Šonais švilpia, zuja automobiliai. Visuose jų aš mačiau savo brangųjį pirmąjį draugą, toki švarų gerą, nuoširdų. Kur jis dabar! Ir kas aš da-bar! Tokios jis nemylės. Tai aišku, kaip diena. Koks viliojantis, ramus ir lygus mano gyvenimas buvo tuomet ir koks purvinas dabar! Kaip tuomet klestėjo mano siela ir mano gabumai, ir kaip smun-ka ir menkėja jie dabar! Kiekvienas malonumas susietas su dvokiančiomis nuosėdomis sieloje, o to-ji varginanti baimė kas mėnuo . . . Ir štai, vis dėl-to, neišvengta. Tai tik Dievo rykštė! O, motute, brangioji, kam tu mane tokią. jauną, paleidai iš

savo globos! Dėl ko tu man neįdiegei stipresnės pa-saulėžiūros!

Štai man dar tik dvidešimts metų, o aš jau sto-viu savo gyvenimo griuvėsiuose . . .

Ir taip aš stovėjau ant tilto. Akys įknibusios į vandenį, o krūtinėj — nepakenčiamas skausmas, lyg ją kas tarp dviejų girnų maltų. Akyse viskas kriūša, griūva, byra, o tai plūdo tik mano ašaros. Aš dar labiau užsirėmiau ant barjero. Vandenukas apačioj sau teka teka, lygiai, ramiai, nedrumsčia-mas, kaip mano siela.

Kažkas, stebėjęs mane, paėmė už alkūnės. Ma-nė, kad aš rengiuos skandytis, Neišmanėlė! Aš taip trokštu gyventi, taip bijau mirties! Ateitis man bu-vo tokia viliojanti, šviesi, o dabar! Bėgti pas tėvus? — Motina sunkiai pergyventų tokį smūgį. Grįžti pas savo pirmąjį draugą? . . . Man beliko viena iš-eitis: išsivaduoti nuo viso purvyno, kurs sutepė mano sielą ir kūną. Bet kur pinigai? Dabar tik aš supratau savo neprotingą žingsnį, tą čekį sunaiki-nus. Gydytojai man buvo neprieinami. Teko kreip-tis į “geraširdę moterėlę”.

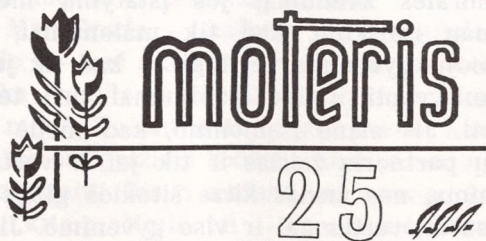
Ir štai, jūs matote mane sunaikintą . . .”

Mergaitė nutilo. Susijaudinimo pakeltos jėgos nuslūgo, ir ji sunkiai atmetė rankas į šonus. Tem-peratūra kilo. Greit ji nustojo sąmonės, nustojo jautus sielos, ir kūno skausmus.

— Štai, į koki pavojų išstato jauną mergaitę “kavilysčių” garbintojai. Nuo vaikystės ji pradeda sunkius erškėčių kelius . . .

— Gerbiamos ponios! — supliaukšėjus ranko-mis, garsiai tarė klubo šeiminkė. — Aš noriu jums pranešti ateinančio penktadienio programą. Ją sudarys šios mūsų literatės. . .

Dar pusvalandis — ir moterų klubas ištuštėjo.

1955 METŲ GRUODŽIO MĖNESIO GALE
PASIRODĖ PIRMASIS

„MOTERS”

žurnalo numeris
TORONTE, KANADOJE

I. POŽELAITE-DAVIS

Aukštoka, proporcingai sudėta, smulkių, beveik taisyklingų veido bruožų, skulptorė Ieva Pocienė yra patrauklios išvaizdos moteris. O šilto tembro balse ir ilguose, jautriuose pirštuose atsiskleidžia jos būdo ir sielos ypatybės. Jai tikrai tinka levos vardas! Neveltui ji yra gimusi „Mergerlės“ ženkle.

Ieva Sakalauskaitė-Pocienė nėra eilinė moteris. Ji turi įgimtą gabumą menui. Ši vidinė meno liepsna skatina ją ieškoti ir išreikšti savo asmenybę vis naujose formose. Jos lakios vaizduotės dėka, mes — jos publika, nors momentui atitrūkstame nuo kasdienybės ir pasikeliame į estetinio grožio pasaulį. Tačiau skulptorė yra kukli. Nei savo laikysena, nei elgesiu nesiekia Parnaso viršūnių ir nebando atsiskirti nuo savo aplinkos. Jos natūralus vaišingumas yra išdava jos noro bendrauti su visais žmonėmis. Žmogus, jo siekimai, polėkiai ir dilemos yra keliorodžiai skulptorės interesų akiratyje. Jos talentas paveldėtas. Tėvas, savo laiku norėjęs būti architektu, gražiai piešė. Iš motinos pusės buvo palinkimų į tapybą. Netgi ir jos guvernantė buvo aliejinės tapybos mėgėja. Iš namų, meno skraistės apgaubta, Ieva užaugo į jautrų, turtingos fantazijos, jausmingą žmogų. Dar maža būdama, daug sirguliuvo, tai piešimas buvo mėgiamas užsiėmimas ligos metu. Kai Ieva kiek paaugo, pateko į pavyzdinę mokyklą, kuri veikė prie Panevėžio mokytojų seminarijos. Jos neabejotinas talentas atkreipė seminarijos meno mokytojo Jono Vaičio-Vaitiekavičiaus dėmesį. Jis taip pat Ieva susidomėjo, kad, jei būnant antrame skyriuje, suruošė jos darbų parodėlę ir davė jai pagyrimo lapą. Vėliau ji lankė Panevėžio gimnaziją ir Sv. Jėzaus Širdies gimnaziją Kaune. Humanitariniai ir tikslieji mokslai jai lengvai sekėsi, tad, būdama dar gimnazistė, pradėjo rašyti feljtonus. Tuo tarpu piešimas pasiliko kiek nuošalyje: spalvos jos nebedomino ir ji nebegalėjo suderinti vaizduotės polėkių su realybe. Jai norėjo si ką nors tokio apčiuopiamo sukurti. Bevasarodama namuose, Ieva išsikasdavo molio ir pradėjo lipdyti įvairias formas ir figūras. Ji tada pajusdavo, kad trijų dimensijų skulptūros ją geriau patenkina už piešimą. Po gimna-

zijos tęsė studijas Vytauto Didžiojo universitete. Tėvų norą vykdydama ir karo laikų realistinės pasaulėžiūros paveikta, pradėjo studijuoti technikinę chemiją. Studijų metu Ieva dažnai užklysdavo ir pas humanitarus. Čia ją sužavėjo paskaitos apie Rainerį Marią Rilke. Matyt, jos užslopintas kūrybos jausmas stiebėsi į saulės šviesą, į savitą gyvenimą, todėl ir Rilkes žodžiai rado jos sieloje atbalsį. Deja, neilgai jai teko džiaugtis mokslu ir studentišku gyvenimu. Jau 1943 metais kovo mėnesį vokiečiai uždarė Kauno universitetą, o tų pačių metų balandžio 19 dieną, vos devyniolikos metų būdama, išteikėjo už būsimo inžinieriaus Martyno Pociaus. 1944 metais karo audrų blaškoma, jaunoji pora su trijų mėnesių sūneliu Eugenium atsidūrė Vokietijoje. Galutinai jie apsisusto Oldenburgo miestelyje, prie Bremeno. Čia gimė ir jų dukrelė Elzbieta. Po karo Oldenburgas atsidūrė britų zonoje. Ieva savo gero kalbų mokėjimo dėka buvo pakviesta eiti emigracijos tarnautojos pareigas. Vokietijoje Ieva kūrybiškai nepasireiškė, nors domėjosi menu ir, kiek sąlygos leido, lankė muziejus ir meno galerijas. Nors jau seniai buvo pajutusi norą išsireikšti formose, tačiau rimtai dirbti ir savo talentą vystyti pradėjo gan vėlai, tik jau įsikūrusi Pietų Kryžiaus kontinente. Pirmieji jos žings-

niai kuklūs: įsirašė į vietinio rajono keramikos mėgėjų grupelę. Gal ne tiek ją žavėjo puodynių lipdymas, kiek noras sužinoti, kur ir kaip galima gauti molio, naudotis brangiais įrankiais ir deginimo krosnimis. Čia reikėtų pažymėti, kad iš keramikos gavo net keltą premijų. Paskui įstojo į vakarinius meno mokyklos kursus, į skulptūros klasę, kurią lankė vieną kartą savaitėje. Per dvejus metus padarė tokią pažangą, kad buvo priimta į South Australian School of Arts. Trejų metų bėgyje ji išlaikė su pagyrimu ketverių metų diplominių kursų Fine Arts skyriuje. Pastebėjusi jos pedagoginius gabumus, meno mokyklos administracija pakvietė ją dėstyti skulptūrą. Su mažomis pertraukomis ji ten dėstė dešimt metų, o nuo 1975 metų iki šiai dienai dėsto skulptūrą Royal Art Society vakariniuose kuruose.

Ievai menas nėra tik atliekamo laiko malonus praleidimas. Nors ji ir labai pajėgi menininkė, bet nėra pakankamai ambicinga, kad veržtė veržtusi į meno kritikų malonę. O nuo jų priklauso menininko pagarsėjimas ir pažinimas visuomenėje. Būtų visgi netikslu sakyti, kad skulptorė yra mažai žinoma Australijoje. Anaipol: ji laimėjo nemažai prizų ir dalyvavo parodose visoje Australijoje. Be to ji jau buvo surengusi devynias individuali-

I. POCIENĖ

MIEGANTIS PAUKŠTIS

nes parodas, apie kurias kritikai itin palankiai atsiliepė. Taip pat ir meno knygoje rasime Ievos Pocienės vardą.

Ievos Pocienės skulptūrų yra visur. Turbūt nemažiau dviejų šimtų eksponatų buvo parduota įvairiose parodose. Jų rasime: South Australian Art Gallery, Reserve Bank of Australia, South Australian School of Arts. Reikėtų taip pat paminėti, kad 1970 metais Salzburge Ieva Pocienė baigė Marcelle Mascherini vasarinius bronzos liejimo ir apdirbimo kursą ir buvo apdovanota garbės prizų. Staedtliche Galerie Salzburg irgi rasime Ievos skulptūrą — „Paukštis“. Paukščių skriejimas simbolizuoja tolių ilgesį, nepasiekiamą tikslą, nenumalšinamą troškulį. Tai yra temos, kurios kaip leitmotyvai vingiuoja per jos kūrybą. Juose atsiskleidžia skulptorės sielos polėkiai. Tuo tarpu linijos ir pusiausvyros apipavidalinimas erdvėje yra jos aštraus protavimo išdava. Ypatinai patrauklus, ritmiškai išbalansuotas yra jos abstraktas, sukurtas Rundle Mall Adelaidėje papuošimo konkursui. Ši dekoratyvinė skulptūra yra romantiškos dvasios ir savo kompozicija, linijų tiesumu ir permatomumu, vidurinėje, arba „vargonų“ dalyje, kiek primena K. Čiurlionio „žiemos“ ir „vasaros“ ciklo motyvus.

Jai diametraliai priešingos koncepcijos yra šešių pėdų geležinė skulptūra, vaizduojanti mokytoją ir du vaikelius. Ją skulptorė sukūrė North Adelaidėje Kindergarten Teachers Training College. Šis kūrinys yra stilizuotas, ir jo kompozicija išryškina svarbiausius pedagoginius bruožus: mokytojos globą — vaikų pasitikėjimą. Montacute Road Immaculate Conception bažnyčioje meldžiamės prie Ievos sukurtų Kryžiaus Kelių. Juose atsispindi menininkės religinės rimties ir metafizikos sąvokos. Prieš dr. S. P. rezidenciją klausomės lietuviškos „Kanklininkės“ melodiją. „Kanklininkės“ kaip ir „Pasakorės“ formose atsispindi kai kurie liaudies meno bruožai: abi skulptūros yra cementinės, monolitiškos, rimtų, sunkokų formų. Tačiau jų žvilgsniai būdingi skulptorei: jie nukreipti į sielą arba skrieja į berybius tolius. Paskutinėje Ievos Pocienės retrospektyvinių ir naujų darbų parodoje aiškiai skyrėsi skirtingi jos temų, stilijų ir apdirbimo technikos ciklai. Tai yra sveikintinas reiškinys, kuris liudija menininkės dvasinį turtingumą ir visapusiškumą. Ypatinai pažymėtina yra skulptūra „Rytojantis Žmogus“. Nors ji cementinė ir labai solidžių, sunkių, nors ir apvalių formų, bet žiūrovas į tai beveik

I. POCIENĖ

ŽMOGUS

neatkreipia dėmesio. Jį sužavi skulptūros tema: pavargusio žmogaus poilsio ir ramybės minutėlė. Tuo tarpu „Žmogus“ medžio konstrukcija yra daugiau kampuotų linijų, nors ir čia skulptorė neapsieina be apvalinių formų. Šioje perdėm stilizuotoj žmogaus figūroj menininkei pavyko išreikšti jo esmę ir sintezę. Skulptorė neina jau kitų pramintais takais. Ji pasitiki savitom formom, kurias vartoja ekonomiškai, nepuldama į manierizmus ir nesiekdama pigaus efektingumo. Žinoma, jos absraktų supratimas ir pajutimas reikalauja iš žiūrovo daugiau pastangų; tik tada jie pasidaro artimi, prieinami ir randa publikoj atbalsį. „Pabėgėliai“ ir „Prasiveržimas“ priklauso vėl kitam ciklui. Čia vyrauja judesys ir trikampinės bei stačiakampinės formos. Jų kompozicijos yra dinamiškos, gyvos, kvėpuojančios jėga ir pasiryžimu. Jose, kaip ir „Erškėčių moteryje“, medžiagos apvaldymas nėra tokio aukšto lygio, kaip kituose kūriniuose. Iš paskutiniųjų skulptorės darbų labai išsiskiria „Miegantis paukštis“ ir „Visata“ (kataloge pažymėta „figūra“). Jų apvalainios, harmoningos formos viena kitą papildo, išryškina ir sublimuoja. Tai jau brandūs menininkės kūriniai, su kuriais ji gali išeiti į tarptautinę areną. Jie neabejotinai bus visur teigiamai įvertinti. Bet ką iš tikrųjų skulptorei reiškia menas? Į tai atsako pati menininkė: „Žmogus, jo būseną ir buitį yra temos, kurios mane visados domino. Stengiuosi jas išreikšti, arba gal tiksliau pasakius, įkūnyti savo skulptūrose. Štai medinė skulptūroj „Gyvenimo Ciklas“ bandžiau įprasminti savo mintis: kol žmogus dar jaunas — viskas tiesiai eina, nes jam nėra problemų, kurių jis negalėtų išspręsti. Jo pasitikėjimas yra begalinis ir tai geriausiai išreiškia tiesios, nesusikertančios linijos. Kai žmogus pasiekia vidurinį amžių, tai jo minties brandumą geriausiai apibūdina apskritos, susipynusios linijos, nes jis sąmoningai priima mūsų egzistencijos komplikotumą. O kai žmogus sensta, tai

jis, kaip ta prinokusi varpa, linksta prie žemės, kuri jį greit priglaus. Netgi ir mano abstraktų pačiame brandulyje, pačioje užuomazgoje glūdi „ŽMOGUS“. Štai kokiais būdais ji prieina prie savo idėjų, pojūčių, impulsų įkūnijimo: „Piešimą naudoju minčių, sumanymų užfiksavimui. Jauna būdama, mėgau piešimą, akvareles ir aliejinę tapybą. Vėliau pajutau, kad savo akimis tiesiog „fiziškai“ liečiu formas. Moterys turi gan stipriai išsivysčiusį lietimo pojūtį. Labai gaila, bet moterys jau nuo senų laikų neturėjo palankių sąlygų meniškai pasireikšti.“ „Mano priėjimas priklauso dalinai ir nuo medžiagos, bet aplanai paėmus yra dviejų rūšių: arba pridedu, arba atimu — tai yra konstrukcija. Konstrukcija neturi ribos: ji plėtojasi į visas puses, kaip jai vaizduotė diktuoja. Naudoju linijas ir plokštumas, kurias apibrėžia pati erdvė. Mane domina įtampa, dinamika, pusiausvyra. Didžiausią išsireiškimo laisvę man duoda metalai: geležis, plienas, varis ir bronzos. Geležį galiu virinti, kaip noriu. Aš jai duodu gyvybę. Tuo tarpu medis jau turi savitas linijas. Čia medžiaga įtaigoja idėjas ir formas. Su medžiu kartais naudoju konstrukciją, o kartais skaptuoju. Medžiaga man padeda išvystyti mintis ir joms suteikti atitinkamas formas, bet ji vis dėlto yra man pavaldi.

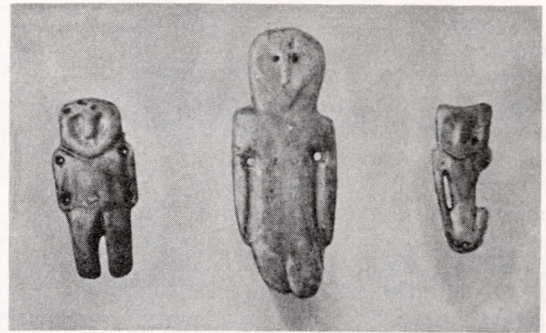
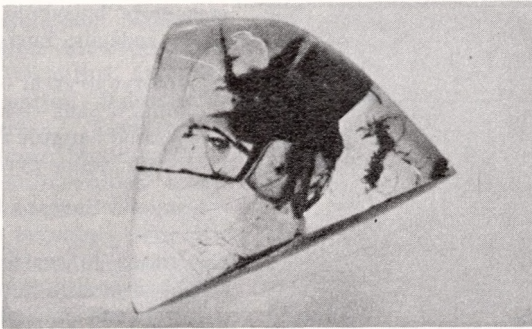
Nežiūrint to, kad sąmoningai nenauduju lietuvių tautinio meno temų ir motyvų, kai kurie jo bruožai atsispindi mano skulptūrose. Lietuvių liaudies kūryboje vyrauja kietos, sunkios, solidžios, rimtos ir net liūdnos linijos ir temos. Mano monumentaliniuose kūriniuose medyje, cemente ir metaluose nesunku atpažinti lietuvišką dvasią.”

O čia jos ateities planai: „Rengiuosi kelių mėnesių kelionėn į Europą, o grįžusi baigsiu planuoti lietuvių menininkų „Ex libris“ parodą, kuri įvyks šių metų gale, „Lietuvių Dienų“ metu, Adelaidėje.”

Atsisveikindami su skulptore, žvilgsniu apskriejame parodos eksponatus. Ypatinai į akį krenta temų įvairumas. Nors kai kurios mintys, formos ir linijos pasikartoja įvairiose variacijose, jų apipavidalinimas yra vis tobulesnis, nes menininkė stengiasi giliau pažvelgti į gyvenimą ir įtaigiau perduoti savo vidinį pasaulį. Jai yra svetimi efektai ir egzotika, o žiūrovą patraukia savo nuoširdumu ir emocine jėga.

Ieva Sakalauskaitė-Pocienė yra įžymi menininkė lietuvių skulptorių gretose.

GINTARAS — LIETUVOS BRANGAKMENIS

AVA SAUDARGIENĖ

I

ANTIKOS GINTARAS

Susirūstino smarkus Perkūnas, iš
dangaus pamatęs,
Kad driso palytėt žmogus
Skaistybę dieviškos Jūratės;
Paleido žaibą ir griausmus,
Sudaužė gintaro namus. (Maironis)

Sudaužytų rūmų gintarais kloja Lietuvos pakrantę Baltijos jūros bangos, sukeltos rūsčių vėjų.

Tautosaka jūros dovaną prilygino saulės spinduliams, poetai apdainavo, moterys pamilo. Egipto kapuose, supiltuose 3300 metų pr. Kr., surasti pomirtiniam gyvenimui skirti gintaro karoliai, egiptiečių vadinamo sakal. Izraelitai gintarą laikė gyvybės simboliu, Dievo vizija, saulės šviesa. Karalius Salamonas 990 pr. Kr. gintaro žiedu antspaudavo savo raštus; pranašas Ezekeelis 600 m. pr. Kr. vizijos grožį prilygino gintarui: „Ir išvydau, iš šiaurės atėjo vėjo sukūrys ir atnešė didžiulį debesį ugnies; šviesa jį supo, o iš vidurio sklido spinduliai žerintys kaip gintaras.“ Talmudas Dievo aukai draudžia maišyti gintarą su medum, nes medus surenkamas nesvarių bičių. Juvenalis, romėnų filosofas, didžiausia brangenybe laikė Luciniaus gintarinį žiedą.

Šventame Rašte minima Havilos žemė, vokiečio mokslininko J. G. Hasse (1799 m.) prileidimu, buvus ne kas kita — tik senųjų Prūsų Sembia, Pison upė — Baltijos jūra, gintaro spygliuotis, pinus succinus — gyvybės medis; Pabaltė, kur tas medis augęs — rojus. Taip 18 a. ir 19 a. pradžios filosofai kėlė teoriją, kad Pabaltė žmonių lopšys.

Klasikinės Graikijos rašytojai lygino gintarą su saulės spinduliais ir

brangiais metalais, auksu ir sidabru, Homero „Odisėjoje“, karaliaus Menelajaus rūmuose „Telemachus tylo mis kalbėjo Nestaro sūnui: „Nestaro sūnau, džiaugsmas mano širdies, pažvelk į žibantį žalvarį skambančiose salėse, į švytintį auksą ir sidabrą, į gintarą ir dramblio kaulą. Tik Olimpo Dzeuso rūmai tokie puošnūs.“

Iš klaidžiojimų į Itaką sugrįžusiam Odisėjui piemu Eumajus praneša: „Didikai įteikė meilės dovanas (Penelopei) . . . apyrankę auksinę turtingą gintaru gyvu, iš kurio šiluma begalinė sklido lyg saulės spinduliai . . . Eurymacho tarnas nuostabią auksu grandinę nusagstytą gintarais, žėrinčiais kaip saulė.“

Herodotas, istorijos tėvas, rašęs: „Apie tolimus kelius vedančius į vakarus su tikrumu kalbėti negaliu; aš neprileidžiu, kad ten būtų upė vadinama Eridanus, tekanti į Šiaurės jūrą, iš kur, kaip pasakojama, gintaras gaunamas; kaip nežinau salų Cassiterides (Britų), iš kur atgabenamas cinkas, kurį mes naudojame. Nes pirma, Eridanus ne barbariškas vardas, bet kurio tai poeto pramanytas; ir antra, nors didelės pastangas dėčiau, neradau liudininko, kuris užtikrintų, kad tolimame Europos pakrastyje yra jūra. Bet viena man aišku, cinkas ir gintaras pas mus ateina iš žemės galio.“

Klydo Herodotas. Baltijos jūra egzistavo jo laikais, kaip ir dabar! Mokslininkų nustatyta, kad graikų poetų apdainuotas Eridanus — tai senųjų prūsų Radaunė, upė netoli Dancigo, kur ir buvus gintaro gimtinė.

Tacitas veikale „Germania“ pastebi: „Jie (aisčiai) išbraido jūrą ieškodami gintaro, kurį savo kalboje vadiną gleše ir yra vieninteliai, kurie ren-

ka tą nuostabią žaliavą, randamą jūros seklumoje, o kartais ant kranto išmestą. Abejingi barbarai įprastine smalsumo stoka nesidomi, iš kur ir kaip atsirado ši masė; laukiniai pri-taikymo jai neturėjo. Rinko, pylė krūvomis ant kranto, nenuvalytą, nenu-žvilgintą siūlė pirkliams ir stebėjosi gavę aukštą kainą. Ilgai tarp kitų atliekų gulėjęs nenaudojamas, iki prabangoje paskendę romėnai davė jam vardą ir rinką.“

Grožėdamasis gintaru, Tacitas spėliojęs: „Galimas daiktas, kad Rytai turi turtingas plantacijas, kur balzamas ir kvapnūs sakai varva iš medžių porų . . . saulės kaitinami fermentuojasi, tirpsta ir nuteka į jūrą, o ten sukietėję bangų išmetami į krantą.“

Ovidijus, romėnų klasikas, mitologiniame veikle „Metamorfozės“ užrašęs gintaro kilmės legendą, giminingą mūsų legendai „Eglė, žalčių karalienė“, kur viena Heliadų seserų vadinama Eglės (Aeglė) vardu:

Karalius Phoebus'o ir garsios gražuolės Clymenos iš Libijos sūnus Phaetonas po ilgų maldavimų gavęs tėvų sutikimą pavažinėti dangaus skliautais; seserims Heliadėms pakinkius Saulės žirgus į dviratį vežimą, pasileido dangumi. Nesuvaldomi laukiniai arkliai pasuko prie Žemės, užkliudė ją ir padegė. Suliepsnojo Libija, užsidegė Afrika; išdžiūvo upės, suanglėjo augmenija; atsidarė dykumos, išsiveržė ugniakalniai. Nuo didelio karščio tų šalių žmonės pajuodo. Nusi-gandusi Gaea maldavo Dzeuso nesunaikinti jos krašto. Jos maldos išklaušęs Dzeusas paleido Perkūną, kuris užmušė Phaetoną ir jo kūną įmetė į Eridano (Radaunės) upę. Laumės, pagavusios lavoną, palaidojo ant upės kranto.

Heliadės, Phaetono seserys Phaetusa, Aeglė ir Lampetia, nusileido iš dangaus ir ėjo brolio ieškoti. Rado kapą ant Radaunės kranto. Suklupusios graudžiai verkė, raudėjo brolio, drąsaus važiuotojo, o iš dangaus nusileidusi motina Clymena bučiavo jų ašarotus skruostus. Nuo brolio kapo nepajėgusios atsiplėšti, dangiškos Heliadės ant Radaunės kranto suleido šaknis ir, britų poeto Milton (1608-1674) žodžiais, "... medžiais pavirtusios verkė; jų motina Clymena švelniais bučiniais jas apipylė, o seserų išverktos ašaros gintaro gabalais virto ..."

Panašiai Palangos pajūry, populiarioje lietuvių pasakoje "Eglė, žalčių karalienė", raudodama brolių nužudyto karaliaus Žilvino, Eglė užkeikė:

Jums nelemta, sūnai,
Augt berneliais dailiais!
Jūs užkeikiu nūnai: —
Virskit medžiais dailiais.

O pačiam vidury,
Užsiskleidus skara,
Aš, eglėlė niuri —
seno žvejo dukra.

(Salomėja Nėris)

Milton "Camus" veikale mini gintarą: "... Skaisti Sabrina, o paklausyk po šaltomis, skaidriomis bangomis sėdėdama palaido mezginio pynėse, lelijų susuktose iš tavo plaukų gintaru lašančių." Poetas dainuoja "Prarastame Rojuje": "... per dangaus rūką, Elizejaus dulkių laukais Palaimos upė gintaru teka."

Bacon "Gyvatos ir Mirties istorija" veikale gėrįsi: "Voras, musė ir skruzdė, švelnios, trapios būtybės į gintarą sukritusios rado mirtį ir karštą, saugojantį geriau negu karališki monumentai."

Anglų poeto Pope (1644-1688) nuostabą kėlė plaukeliai ir šiaudeliai, šapeliai, vikšrai ir kirmėlaitės. "Daiktai menki, bet po velnių, kaip jie ten pateko?" klausia nustebęs poetas.

Nemažiau gintaru domėjosi viduramžių mokslininkai. Apie Lietuvos brangakmenį rašė Ruellius "De Natura Stirpium" (1563); Aurifaber "Trumpa gintaro atsiradimo istorija" (1551); Goebel "History and particulars, Origin and Uses of Amber" (1566); Agricola "De Natura Fossilium" (1584); Wigard "Vera Historia se Succino Borussico" (Senieji Prūsai, 1590).

Vėlesni rašytojai, besidominantieji gintaru, buvo vokiečiai ir anglai. Vertingi darbai — P. J. Hartmann "Succini Physica et Civilis Historica"

• K N Y G O S

KNYGA KURI JUNGIA EUROPA

ZENTA TENISONAITĖ

Šiais 1980-iais metais Olandijoje pasirodė labai savita knyga, kuri sutalpina Europos tautų poeziją, rašytą II pasaulinio karo tema. Redaktorius ir vertėjas Bertus Dijk savo įžangoje rašo: "Šitame rinkinyje yra eilėraščiai apie Antrą pasaulinį karą tarp 1939-1945 metų. Mes stengėmės sudaryti rinkinį, kuriame būtų parodyti įvairūs karo aspektai: kovos, okupacija ir priespaula, sunaikinimas milijonų žmonių kalėjimuose, getto'se ir koncentracijos lageriuose. Ir apie individualų bei organizuotą pasipriešinimą. Poetai, kurie dalyvauja toje rinktinėje, dažnai ar patys dalyvavo kare, ar partizaninėje veikloje. Daug jų buvo uždaryta į kalėjimus ar lagerius, daug jų yra nužudyti ar žuvę kovose. Iniciatyva šitai rinkinei yra kilus iš to, kad tokia tų poetų poezija turėtų savo vertę ateity ir nežūtų, nes mes esame įpareigoti apie tai papasakoti."

Pasaulinėje literatūroje dar nėra panašaus veikalo, kuris taip aiškiai išreikštų pasibaisėjimą to nežmoniško ir organizuoto milijonų žmonių sunaikinimo. Kiekvienas iš jų yra atskiras pasaulis — ir kartu pasibaisėjimas Dievo nebuvimu ar abejingumu, bei šaltas dangaus ir žemės egzistavi-

(1677) ir 20 a. pradžioje G. C. Williams "The Book of Amber" (1932). Šia paskutiniąja naudojasi rašydamas šią studiją.

Lietuvos klasikai taip pat apdainavo gintarą: Maironis, poema "Jūratė ir Kastytis"; kompozitorius J. Gruodis, baletas; V. Klova, simfoninė poema; K. Kaveckas, Chorinė poema. Lietuvių mokslininkų darbai apie gintarą: Daukanto "Būdas senovės lietuvių ir žemaičių"; J. A. "Gintaro kasykla"; V. Kalvaičio "Lietuvišku vardu klėtele" (1910), žvejų pasakojimai apie gintarą; J. Kaškelio "Lietuvos gintaras" (1933); Matulionio "Gintaras lietuvių žemėje" (1932); J. Bubnio "Gintaras" (1957). Protarpiais pasirodė straipsniai periodinėje spaudoje ir po kariniu laiku keli diplominiai darbai.

(Bus daugiau)

mas šioje baisybėje, išreikštas jauno poeto žodžiais, kuris žuvo Varšuvoje.

Moterys ir vyrai — mirti turės.
Jauną ir seną — kraujas aplies.
Šaltame danguje žvaigždės žibės.
Jos tik vienos gyventi galės.

Daugelis Europos kraštų yra išleidę eilėraščių rinkinius apie karą ir pasipriešinimą jų krašte. Galbūt nesąmoningai ta poezija įgauna "nacionalinį", o kartais net patriotinį rėmuką. Tarp tautinė kova prieš fašizmą netenka savo atvaizdo. Yra tik mažai rinkinių, kurios sujungtų visą Europą.

Sudarant šią rinktinę, tyčia buvo vengiama retorikos ir tautinio sentimentalumo. Kai kurie čia paimti poetai bus mažai žinomi, kiti yra labai žymūs ir daug sukūrę, kiti gal tik vieną ar kelis eilėraščius parašę apie karą. Bet visi prisidėjo, mūsų manymu, sudaryti tikrą istorinę apžvalgą.

Vertimo problemos buvo paliktos vertėjams, taip pat, ar eilėraščių rimuoti ar palikti laisvu eiliavimu. Galutiną atranką padarė redaktorius pasitaręs su vertėjais. Kai kurie eilėraščiai iškrinta iš to periodo ar teritorijos, kaip poezija hebrajų kalba, arba rašyti Ispanijoje per pilietinį karą, arba Portugalijoje prie Salazar'o valdžios. Karo vaizdą iš Tolimųjų Rytų rodo eilėraščiai dviejų olandų, kurie vos vos pergyveno japonų internavimo lagerių baisybės ir badą.

Inspiracijos šaltinis šiai rinkinei buvo rinkinys "Europos Balsas", išleistas 1947-tais metais ir sudarytas H. Wielek'o. Po to ta tema pasirodė daug eilėraščių rinkinių, kad sudarymas naujos vertimų rinktinės pasidarytų būtinai. Pabaigoje yra trumpa apžvalga apie II pasaulinio karo svarbiausius įvykius. Literatūros sąrašas nėra pilnas. Tokiu būdu daug rinkinių pavadinimų iš Rytų ir Pietų Europos yra nepamirėta dėl praktiškų sumetimų.

Pagalčiau aš noriu visiems padėkoti, kurie man suteikė informaciją, patarimų, ar bet kokių kitų būdų prisidėjo prie šios rinktinės pasirodymo. Tai galioja pirmiausiai įvairioms bibliotekoms, ypač Amsterdamo Universiteto bibliotekai, kur redaktorius ir vertėjai galėjo atrasti daug medžiagos. Taip pat mano padėka Literatūros Fondui, kurio pinigine pagalba padarė įmanoma sudaryti ir išleisti šią rinktinę. B. Dijk."

Knyga, kuri vadinasi "Žodžiai prieš sunaikinimą (Woorden tegen vernietiging)", telkia poeziją šių kraštų: Ispanijos, Portugalijos, Anglijos, Kana-

dos, Jungtinių Amerikos Valstybių, Prancūzijos, Belgijos Olandijos, Norvegijos, Danijos, Vokietijos, Austrijos, Italijos, Čekoslovakijos, Jugoslavijos, Graikijos, Bulgarijos, Rumunijos, Vengrijos, eilėraščių, išverstus iš žydų liaudies ir hebrajų kalbos, Lenkijos, Lietuvos, Suomijos ir Sovietų Sąjungos. Aplamai kraštai, kuriuose siautė karo audra. Latvių ir estų poezijos nėra, nes redaktorius nerado bibliotekose nei vertimų rinkinių (nederlandų, prancūzų, anglų ar vokiečių kalba), nei vertėjų. Lietuviškos poezijos rinkinį vertėjas rado Amsterdamo bibliotekoj nederlandų ir vokiečių kalba, iš kur ir pasirinko įdėtus eilėraščių. Taip matome, kaip svarbu yra savo tautiečių poeziją versiti į kitas kalbas ir jų nelaikyti tik lietuvių skaitytojų lentynose, bet rūpintis, kad tos knygos pakliūtų į Europos didžiąsias bibliotekas. (Mažas kupstas kartais didelį vežimą apverčia).

Aplamai knyga duoda gerą, nors liūdną vaizdą iš šių dienų pasaulio tragedijos puslapių. Reikia nepamiršti, kad po I pasaulinio karo, kuriame žuvo dešimt milijonų žmonių ir dvidešimt milijonų tapo sužeisti ar invalidai, II pasaulinis karas pareikalavo dar daugiau aukų, ypatingai tarp Europos gyventojų. II pasauliniame kare žuvo septyniolika milijonų karių ir tarp dvidešimt iki trisdešimt milijonų nekaltų gyventojų. O Sovietų Sąjunga neteko dvidešimt milijonų žmonių. Ta knyga ypač naudinga jaunimui, nes šiomis dienomis mokyklose istorija pasibaigia su I pasauliniu karu (Didžiuoju karu).

Knygą redagavo ir dalinai vertė Bertus Dijk. Išleido Van Gennep leidykla Amsterdame, 195 puslapiai, kaina nepažymėta. Bendradarbiavo penkiolika vertėjų, įskaitant patį redaktorių. Lietuvius poetus atstovauja Juozas Almis Jūragis su savo jaudinančiu eilėraščiu "Fronto naktys", ilgesingas Salomėjos Nėries "Ateik" ir melancholiškas Violetos Palčinskaitės eilėraštis "Skersgatvis buvusiam geto".

Ateity leidėjas-redaktorius B. Dijk

GINTARO ANSAMBLIO 25-ČIO MINĖJIMAS,
KALBA VADOVĖ RITA KARASIEJENĖ.

Toronto jaunimo ansamblis "Gintaras" atšventė savo veiklos 25-tį. Šio ansamblio pajėgumas išaugo ne tik porų skaičiumi, bet ir meninio vienetų pajėgumu. Pradėta su aštuoniomis poromis, dabar gi apjungiantis gerai virš šimto jaunuolių. O nemažiau jau perėjo per "Gintaro" gretas ir dabar jų atžalos jau šoka "Gintare".

Per tuos 25 metus "Gintaras" yra pasirodęs su koncertais beveik visose didesnėse lietuvių kolonijose JAV ir Kanadoje. Pasirodęs televizijoje ir dalyvavęs įvairiuose tarptautiniuose fes-

tivaliuose. Aplankęs Europą ir Vak. Kanadą. Šoko New Yorke ir Montrealy pasaulinėse parodose ir visose šešiose lietuvių šokių šventėse. Buvo išrinktas atstovauti Torontui Pasaulinėje Olimpiadoje Montrealyje, o šiemet atstovavo Kanadai Tarptautiniame Šokių Festivalyje Prancūzijoje, laimėdamas antrą vietą, o už elgseną ir draugiškumą pirmą vietą pasidalino su Bulgarija, kuri laimėjo pirmą vietą už šokius, o Jugoslavija trečią. Džiugu yra turėti tokį vienetą, kuris taip gražiai reprezentuoja lietuviams ir su pasisekimu atstovauja Kanadai.

Visa tai atsiekti reikėjo gerų ir pasišventusių vadovų, kurie patrauktų jaunimą. Daug darbo valandų teko įdėti ir prakaito išlieti kiekvienam ansamblio nariui pasirušiant šokių repertuarams. Žvelgdami į ateitį tikėjime, jog nepritrūksime susipratusių lietuviško jaunimo ir pasišventusių vadovų, kurie ir toliau su lietuvišku šokiu ir daina skelbs Lietuvos vardą iš-eivijoje. O laisvės varpui suskambėjus, perduos savo įnašą su šokiu ir daina Lietuvoje.

Dabartiniai "Gintaro" ansamblio vadovai yra Rita ir Juozas Karasiejai, Giedrė Paulionienė, Ramona Grigaliūnaitė, Liucija Kaminskienė ir I. Grabošaitė-Ross.

Prašom sumokėti "M O T E R S"
prenumeratą už 1981 metus.

★ ★ ★

KEIČIANT ADRESĄ PRAŠOM PRIDĖTI IR BUVUSĮ ADRESĄ.
Administratorė

• MOTERYS PASAULYJE

Birutietės D-jos vėliavos šventinimo proga, iš k.: Ivaškauskienė, K. Leonaitienė, (stovi) V. Genienė, M. Babickienė, N. Norkienė, E. Diminskienė, M. Tumienė

PAMINĖTA LDK BIRUTĖS DR-JOS VEIKLA VĖLIAVOS ŠVENTINIMO PROGA (1980.6.1.)

Po skaudžių išgyvenimų, išsiblaščiusios po visą pasaulį birutininkės, pergyvenusios baisųjį karą Vokietijoje lageriuose, pagaliau turėjo laimės išemigruoti į Ameriką. Čia šiek tiek atsivėpusios, susitvarkiusios buitinius gyvenimo reikalus, vedamos įsipareigojimų, susirūpino karo invalidais. Tai paskatino birutininkes atsikurti ir suburtomis jėgomis pradėti šalpos darbą. 1951 m. spalio 21 d. kelios birutininkės sušaukė susirinkimą ir išrinko valdybą iš pirmininkės S. Oželienės, vicepirmininkės M. Tumienės (buv. paskutinė pirmininkė Lietuvoje), sekretorės M. Babickienės (taip pat buv. valdyboje Lietuvoje), išdininės V. Genienės ir narės S. Toliušienės. Jų tikslas išeivijoje šelpti išvežtųjų karių šeimas ir talkinti visuomenei. Energingos pirmininkės ir darbščios valdybos dėka greitai pagyvino veiklą. Narių skaičius padidėjo ir draugija susilaukė lietuvių visuomenės pasitikėjimo. Įsikūrė draugijos skyriai: Clevelande, Detroite, Los Angeles ir New Yorke. Buvo rengiami

koncertai, paskaitos, literatūriniai renginiai, kad surinkti daugiau lėšų šalpai. Buvo pakeistas statutas, rūpinamasi jaunimu, siunčiami siuntiniai, įsteigtas savišalpos fondas ir remiama karitatyvinė, visuomeninė ir kultūrinė lietuviška veikla.

Dešimties metų sukakties proga buvo išleistas leidinys su aprašymu draugijos veiklos Nepriklausomojoje Lietuvoje ir čia išeivijoje. Tas leidinėlis išpraustas į išleistą Lietuvių karių veteranų sąjungos Ramovės "Pirmą Dešimtmetį" 1962 Maironio metais. Redagavo ir rašė S. Oželienė, padedama M. Tumienės ir M. Babickienės. Antras jau atskirai išleistas leidinys "Dvidešimtmetis" 1973 m. plačiai nušviečia visą birutininkių draugijos sunkų ir kartais šviesiais saulės spinduliais nušviestą visuomeninės-kultūrinės veiklos kelią. Leidinį redagavo M. Babickienė padedama talkininkių. Taip pat buvo užsakytas dail. A. Varnui DL Kunigaikštienės Birutės portretas, (draugijos globėjos).

Birutininkių Centro valdyba ir dr-

jos skyriai iškilmingai atšventė L. D. K. Birutės dr-jos aukštinį jubiliejų 1975 metais.

LDK Birutės dr-jos Centro valdybos pirmininkės su pasišventimu dirbusios draugijai: Sofija Oželienė, Marija Tumienė, Gražina Musteikienė, Liucija Stasiūnienė, Marta Babickienė ir Kazimiera Leonaitienė. Garbės narės: Juzė Daužvardienė, Sofija Oželienė, Marija Tumienė, Stanislava Statkevičienė, Marta Babickienė ir Vilhemina Genienė. Skyrių garbės narės: Veronika Černienė — Detroitas, Veronika Nagevičienė — Clevelandas, Ona Pulkauninkienė — Los Angeles.

Dabartinę valdybą sudaro: pirmininkė Kazimiera Leonaitienė, vicepirmininkė Jolanta Kerelienė, sekretorė Aleksandra Likanderienė, išdininė Juzė Ivanauskienė, parengimų vadovė Sofija Toliušienė. Paskutiniu metu birutininkių centro valdyba parūpino draugijai vėliavą, kurios mes čia išeivijoje neturėjome.

Birutininkių veikla išeivijoje yra prasminga lietuviškai šeimai, šalpai ir bendrai visai išeivijos visuomenei.

M.B.

Prof. dr. N. Remeikienė

DAR VIENAS LAIMĖJIMAS

Šią vasarą mūsų spaudoje pasirodė lietuvių išeivijos dar vienas mokslo laimėjimas. O tas laimėjimas — tai prof. dr. N. Remeikienės paskyrimas Illinois un-to, odontologijos fakulteto endodontikos departamento viršininke (Dr. Remeiki Heads Endodontics Department). Šitas mokslo laimėjimas prof. N. Remeikienės buvo pasiektas sunkiu darbu ir tvirtu pasiryžimu.

Šia proga reikėtų prisiminti ir jos tėvelius p. Šalkauskus, kurie iš Vokietijos į Ameriką važiavo su pirmąja emigracijos banga, visai nežinodami įsikūrimo sąlygų ir dar gerai nemokėdami anglų kalbos, bet didžiai vertino aukštojo mokslo prasmę ir reikšmę.

Tad jų abi dukros baigė JAV-se ne tik gimnaziją, bet ir universitetą.

Čikagoje N. Šalkauskaitė-Remeikienė baigė seselių kazimieriečių vadovaujamą Marijos aukštesniąją mokyklą. Tada įstojo į Illinois universiteto Odontologijos fakultetą. Universitetą baigė 1957 m. B.S. laipsniu, o jau 1959 m. įgijo ir D.D.S. laipsnį. Tais pačiais metais buvo palikta prie Odontologijos fakulteto instruktore. Vėliau įgijo profesorės titulą, o nuo š.m. birželio mėn. jau paskirta endodontikos departamento viršininke. Ši odontologijos mokslo sritis gilinasi į įvairias dantų ligas, tiria ligų atsiradimo priežastis, gydymą ir t.t.

Be savo tiesioginių pareigų, prof. N. Remeikienė aktyviai reiškiasi ir mūsų kultūrinėje bei tautinėje veikloje.

Tad prof. dr. N. Remeikienei linkime ir toliau sėkmės bei ištvermės gyvenime ir mokslo darbuose. S. G.

Dail. Aldona Tamošaitytė (kanadiškojo dail. Antano Tamošaičio brolio duktė) prieš keletą metų baigė dailiosios tekstilės studijas Kauno Taikomosios Dailės Institute. Nuotraukoje (dešinėje) ji stovi prie savo diplominio darbo gobeleno "Koncertas". Dail. A. Tamošaitytė tęsia Tamošaičių dailiosios tekstilės meną.

Lietuvių Dienos vyko **Hamilton** 1980 m. spalio mėn. 11 ir 12 d. Ta proga buvo surengtos lietuvių liaudies meno ir skulp. J. Dargio kūrybos parodos. Parodas aplankė daug žmonių ir turėjo progos susipažinti su lietuvių menu. Dešinėje lietuvių liaudies meno eksponatai **Hamiltono City Hall**; kairėje, viena iš parodų rengėjų p. R. Bagdonienė ir skulptorius J. Dagys

☆☆☆

Dailininkė Aldona Tamošaitytė

• Šeimininkų kampelis

Veda L. MURASKIENĖ

Agurkų ir ridikėlių mišrainė

2 agurkai,
12 ridikėlių,
druskos, cukraus.

Agurkus nuplauti, nupjauti galus, nulupti paliekant siaurus žievės rėželius (dėl spalvos) ir suraižyti su šakute. Kiekvieną agurką įtrinti druska, uždengti ir laikyti šaldytuve apie 4 val. Ridikėlius nuplauti, nupjauti galus ir peiliu įrežti skilteles. Pabarstyti druska ir cukrumi, uždengti ir laikyti šaldytuve apie 4 val. Prieš servuojant agurkus ir ridikėlius supjaustyti riekelėmis ir papuošti kapotomis petražolėmis.

Medaus ir migdolų torteliai

1 pd. sviesto,
1½ pd. miltų,
½ pd. rūgščios grietinės,
1 pk. (230g) grietininio sūrio,
½ pd. medaus,
¼ pd. kapotų, paskrudintų migdolų, uogienės.

Sviestą gerai sumaišyti su miltais ir tada įmaišyti rūgščią grietinę. Tešlą gerai išminkyti, perskirti į dvi dalis, suvynioti į vaškinį popierių ir laikyti šaldytuve apie 8 val. Krosnį pašildyti iki 350°. Tešlą iškočioti ant miltų pabarstytos lentos ir su formele išspausti skrituliukus. Likusios tešlos nuospaudas prieš kočiojant palaikyti šaldytuve. Kiekvienas tortelis susidės

iš trijų dalių: pagrindinė dalis pilna ir dvi su išpjautais viduriais. Suskaičiuoti visus skrituliukus ir ⅔ išpjauti vidurius. Išplakti vieną kiaušinių, patepti visus skrituliukus ir sudėti vieną ant kito. Kepti neriebaluotoje kepimo skardoje apie 30 min., kol gražiai pagels. Grietininį sūrį išplakti su medumi, įmaišyti paskrudintus migdolus ir prikimšti atšaldytus tortelius. Papuošti uogiene arba šviežiomis braškėmis.

Vyno ir spanguolių gėrimas

2 pd. šaldyto rosinio vyno,
1 pd. šaldytos spanguolių sunkos,
2 pd. šaldyto gazuoto vandens,
citrinos arba apelsino riekelių.

Prieš servuojant viską sumaišyti ir supilti į servavimo indą ant ledo. Papuošti citrinos ar apelsino riekelėmis.

Kimštos bulvės

Kepimo bulves gerai nuplauti, nusausinti ir lupenas gerai patepti aliejumi. Kepti krosnyje. Iškeptas bulves perpjauti išilgai ir šaukšteliu išskaptuoti minkštimą. Bulvių minkštimą išplakti su saldžia grietine, pagal skonį pridėti druskos ir paprikos miltelių. Išplaktą mišinį sudėti atgal į lupeną, iš vidų išpausti pjaustyto kumpio, dešrelės ar grybų ir t.t., uždėti sūrio riekelę ar sviesto gabalėlį. Bulves kepti krosnyje apie 30 min.

Bulvių ir kumpio apkepas

6 vidutiniai pamidorai,
4 svogūnai,
1 ryšulėlis petražolių,
1 skiltelė česnako,
120 g. virto kumpio,
4 kiaušiniai,

M. BANKAUSKAITE

VAZOS

1 št. tarkuoto sūrio, sviesto
paruoštos bulvių košės (1 kg bulvių).

Pamidorus nulupti ir supjaustyti mažais gabalėliais; svogūnus sukapti, pertažoles nuvalyti ir smulkiai supjaustyti; česnaką sutrinti; viską sumaišyti ir patroškinti svieste. Kumpį supjaustyti ir sumaišyti su kiaušiniiais kaip kiaušinienei. Kepimo formą patepti sviestu, iškloti bulvių košę, ant viršaus užpilti kumpį su kiaušiniiais, sudėti troškintus pamidorus, pabarstyti tarkuotu sūriu, uždėti mažų sviesto gabalėlių ir kepti viršutine kaitra kol gražiai pageltonuos.

Obuolinis jogurtas

1 saldus obuolys,
½ citrinos sūka,
1½ pd. paprasto jogurto,
skysto medaus.

Obuolį sutarkuoti ir tuoju sumaišyti su citrinos sūka. Įdėti pagal skonį medaus, jogurtą ir viską gerai išmaišyti. Sudėti į indą ir per naktį palaišyti šaldytuve.

Kepintas sūris

1 pd. tarkuoto sūrio (cheddar),
½ pd. majonezo,
¼ štl. "Worchestershire" padažo,
1 štl. garstyčių "Dijon",
½ štl. "turmeric",
sezamo sėklų, kapotų riešutų,
įvairių sausainių.

Sūrį sumaišyti su visais priedais, patepti sausainius, pabarstyti sezamo sėklomis arba kapotais riešutais. Sudėti į kepimo skardą ir kepti prie 400° apie 8 minutes. Servuoti šiltus prie sriubos arba kokteilių.

Marinuota vištiena

3 sv. vištienos,
¼ pd. alyvuogių aliejaus,
2 skiltelės česnako,
1 citrina,
½ apelsino,
10 pipirų,
2 lauro lapeliai,
½ pd. vyno acto,
2 pd. balto vyno (sausas),
druskos.

Paruošti molinį kepimo indą (casseroles), pašildyti aliejų, sudėti nusausintą vištieną ir kepti krosnyje, kol vištiena lengvai pagels. Paruošti marinatą iš: vyno, acto, lauro lapelių, česnako skiltelių, pipirų, citrinos ir apelsino nuluptų riekelių, druskos pagal skonį. Marinatą užpilti ant vištienos, indą uždengti dangteliu arba "folio" popierium. Virinti apie 1 val., kol vištienos kaulai lengvai išsijudins. Laikyti tame pačiame inde šaldytuve,

žiūrėti, kad mėsa būtų apsemta, jei marinatas nuseks, vėl pripilti 4 dalis vyno ir 1 dalį acto. Taip paruošta vištiena šaldytuve išsilaiko ilgesnį laiką. Servuoti šaltą su padažu ir apelsinų riekelėmis.

Virtų daržovių mišrainė

2 didelius svogūnus supjaustyti, 1 česnako skiltelę sutrinti, buljono kubelį sutrinti, užberti druskos ir pakepinti nelimpančioje keptuvėje. Pagal norą galima pridėti 1 št. riebalų. Sudėti 2 p. kapotų morkų, pamaišyti ir uždengus kiek patroškinti. Sukapoti 2 p. salierų, nulupti ir supjaustyti 1 vidutinį baklažaną (eggplant), supjaustyti 4 vidutinius pomidorus ir viską sudėti į keptuvę. Įpilti 1 pd. pomidorų sunkos, išmaišyti ir troškinti, kol daržovės kiek suminkštės. Paimti dėžutę rudų pupelių konservų, nusunkti ir sumaišyti su kitomis daržovėmis. Kai daržovės bus gatavos, supilti į servavimo indą. Ant viršaus pabarsyti tarkuotu sūriu ir pjaustytais svogūnais. Tinka su ryžiais ir prie mėsinių patiekalų.

Baklažano (eggplant) apkepimas

Nuluptą baklažaną supjaustyti riekėmis išilgai. Sudėti į nelimpamą keptimo formą, užberti druskos, česnako miltelių, pipirų, paprikos, įpilti truputį vandens, kad neapsemtų ir prie viršutinės kaitros pakepinti iš abiejų pusių (po 5 min.). Padaryti sekan- tį padažą: 1 št. aliejaus pakepinti su 1 skiltele trinto česnako apie 10 sekundžių, įdėti 1 št. kapotų petražolių ir maišant pakepinti apie 10 sek.; paimti dėžutę konservuotų pomidorų, sutarkuoti 100 g mozarelos sūrio ir viską gerai išmaišyti, jei tiršta įpilti truputį pomidorų sunkos. Paimti keptimo indą, dugną patepti šiuo padažu, dėti sluogsnį baklažanų, sluogsnį padažo, ant viršaus uždėti padažą ir pabarsyti tarkuotu parmesano sūriu. Kepti vidutinėje temperatūroje apie 30 min.

„Ricotta“ itališkas saldusis

„Ricotta“ itališkas saldusis

- 1 sv. geros varškės,
- 3-4 štl. cukraus,
- 3-4 štl. kakavos miltelių,
- 3 stikleliai (likerio) konjako.

Varškę sudėti į indą, sudėti visus priedus ir labai gerai ištrinti. Priedus galima pajvairinti pagal savo skonį: pav. vartoti cinamoną su stipriu likeriu, kavos miltelius su konjaku ir t.t.

Aguoniniai sausainiai

- 1 sv. miltų,
- ½ sv. riebalų,
- 1 kiaušinis,
- ½ pd. grietinės,
- 1 pd. aguonų,
- truputis druskos.

Aguonas sumaišyti su miltais, su-

kapoti kartu riebalus; sudėti druską ir grietinę; gerai išminkyti tešlą, iškočioti ir supjaustyti pailgom lazdelėmis. Patepti riebalais keptimo skardą, sudėti lazdeles, subadyti šakute ir kepti karštoje krosnyje, kol gražiai pageltonuos. Tinka prie kokteilių.

Žuvis su prieskoniais

- 1 št. sviesto,
- 1 sv. žuvies — „flounder“, „perch“ arba „halibut“, jei žuvis šaldyta, laikyti šaldytuve apie 8-10 val., kad atsileistų.
- ¼ štl. „tarragon“ ar „thyme“,
- ¼ sv. grybų,
- 1 didelis žalias pipiras.

Didelėje keptuvėje, su dangteliu, sulydyti sviestą ir lengvai pakepinti žuvį apie 5 min. Žuvį apversti, pabarsyti prieskoniais. Ant viršaus sudėti nuvalytus, nuplautus, smulkiai supjaustytus grybus ir žalius pipirus. Keptuvę uždengti dangteliu ir lengvai troškinti apie 15 min.

Vištienos ir šparagų mišrainė

- 1½ p. pjaustytos virtos vištienos,
- 1 dėžutė šparagų konservų, pjaustytų,
- ¼ p. tarkuoto žalio kopūsto,
- majonezo, prieskonių.

Vištieną ir visus priedus gerai išmaišyti. Indą iškloti žalių salotų lapais, sudėti mišrainę, uždengti ir palaikyti šaldytuve apie 30 min. prieš servavimą.

Meksikietiška vištiena

- 3 sv. vištienos,
- ½ p. kapoto svogūno,
- 1 skiltelė česnako,
- 1 p. pomidorų košės,
- ¾ p. vištienos buljono,
- 1 št. acto,
- ¼ štl. čili miltelių,
- ½ p. rozinų
- ½ p. alyvuogių,
- 1 žalias pipiras.

Vištieną supjaustyti ir pakepinti, kad gražiai paruduotų. Pakepinti ir svogūną. Visą sudėti į troškinimo indą, pridėti: sutrintą česnako, pomidorų košę, vištienos buljoną, actą, čili miltelius, razinas, pjaustytas alyvuoges, kapotą žalią pipirą, pamaišyti, uždengti ir troškinti apie 1 valandą.

Apelsinų padažas

- ¼ alyvuogių aliejaus,
- 1½ p. šviežiai išspaustos apelsinų sunkos,
- 1 štl. citrinos sunkos.

Pridėti pagal skonį prieskonių, viską išmaišyti ir išplakti. Tinka prie salotų.

J. DUMKUS

PUODYNĖS

• Madų ir grožio pasaulis

Veda I. KAIRIENĖ

APIE ŽIEDUS IR VESTUVINIUS PAPROČIUS

Niekas negali tiksliai pasakyti kada ant piršto buvo uždėtas pirmasis žiedas, tačiau neabejotinai tai yra gausiausiai dėvimas papuošalas. Jau senų senovėje žiedai buvo gaminami iš įvairiausių medžiagų — žolės, smilgų, kaulo, žvėrių dantų, iš geležies, dramblio kaulo, gintaro, žalvario, aukso, sidabro ir platinos.

Sakoma, kad kai Prometejus, pavogęs dievų šventą ugnį, buvo Zeuso nubaustas ir prirakinatas prie uolos. Jis pagaliau išsilaisvinęs ir ant piršto išsinešęs grandinės rinkę, drauge su gabalu nuskilusio akmens. Zeusas paleido Prometėjų su sąlyga, kad jis visą laiką nešios tą rinkę su akmeniu ant piršto, primenantį jo pririšimą prie uolos. Iš šio padavimo kilo paprotys užsirišti ant piršto siūlą priminimui kokios nors neatliktos pareigos.

Prigimtas žmonių tuštumas taip pat turėjo įtakos plačiam žiedų dėvimui. Prabangą mėgstą Romėnai apmaudavo kiekvieną pirštą žiedais. Jie dėvėdavo įvairiausių medžiagų žiedų, pakeisdami juos žiemai ir vasarai. Kai kurie šių žiedų būdavo didžiuliai, papuošti stambiais brangakmeniais, dažnai graviūruojami draugų, giminių ar prosenių atvaizdais arba mitologiniais ir religiniais simboliais.

Istorikai mano, kad patys pirmieji

žiedai buvo pinami iš smilgų. Priešistorinis žmogus bijojo, kad jo siela paliks kūną, jei nebus pririšta. Jis rišo supintas smilgas iš žolės apie juosmenį, apie riešus, apie kojas ir pagaliau aplink pirštus. Tuo būdu apsaugodamas savo sielą, jis pradėjo simboliškai nešioti žiedus.

Pirmieji metaliniai žiedai buvo atrasti senovės Egipto kapų iškasenose. Daugumas jų buvo gryno aukso, paprasto stiliaus, masyvinės konstrukcijos. Egiptiečiai tikėjo, kad žiedas yra amžinybės simbolis. Jų žieduose dažnai būdavo išraižomas skarabas, simbolizuojantis vyrą, tėvą, atgimimą ir amžinybę. Jie tikėjo į nenutrūkstantį sielos gyvenimą ir dėdavo tuos simbolinius žiedus ant mirusiųjų rankų.

Antikos pasauly žiedai taip pat simbolizuodavo visuomenės luomus. Romoje žiedų dėvėjimą nusprendavo valdžios įstatymais. Pradžioje tik senatoriai ir ambasadoriai teturėdavo teisę juos dėvėti. Vėliau visiems Romos piliečiams buvo leista dėvėti žiedus, bet tik kilmingiesiems buvo skirti aukso žiedai. Plebejų žiedai buvo gaminami iš sidabro, bronzos, stiklo, dramblio kaulo, koralo, gintaro, porceliano, molio ir geležies.

Žiedų dėvėjimas šalia papuošimo turėjo ir praktiškų tikslų. Vadinamieji parašiniai ar šampiniai žiedai buvo naudojami štampuoti dokumentus ir prekybines sutartis. Tokiais žiedais nešini, tarnai eidavo pirkti savo ponams maisto ir kitokių produktų. Toks šampinis aukso žiedas buvo lyg ir pirmoji pasaulyje kredito kortelė.

Senovės galai ir britai naudodavo žiedus vietoj pinigų. Kuo daugiau šeima turėjo žiedų, tuo ji buvo turtingesnė. Gladiatoriai dėvėdavo tokius sunkius žiedus, kad vienu rankos smūgiu galėdavo užmušti žmogų. Jau

prieš tūkstančius metų buvo dėvimi nuodų žiedai. Jie buvo taip sumaniai nukalti, kad dažnai jų paskirties negalima būdavo įtarti. Hanibalas nepaprastai bijojo patekti į nelaisvę ir visada dėvėjo ant piršto nuodais pripildytą žiedą. Patyręs, kad romėnų nelaisvė jam neišvengiama, jis atidarė savo žiedą ir išgėrė iš jo nuodus. Tokiu pat būdu nusižudė ir Demostenas. Cezaris Borgija pagarsėjo ypatingu sugebėjimu nusikratyti nepageidaujamų asmenų. Jis turėjo žiedą liūto pavidalo, per kurio aštirus nagus tekėjo nuodai. Borgijai tereikėjo tik pasukti žiedą ir besisveikinant paspausti būsimajai aukai ranką. Tokiu būdu jis nusikratydavo savo priešų.

Apie žiedus yra sukurta visa eilė mitų ir prietarų. Dėl to, kad žiedas neturi nei pradžios nei pabaigos, jis nesikeičia ir yra amžinas. Buvo tikima, kad žiedų dėvėjimas suteikia amžiną grožį ir jaunystę, kad apsaugo nuo nelaimių, pramato ateitį, nukreipia prakeikimus, padaro žmogų priešui nematomu, apsaugo nuo ligų, žočių — žiedai turėjo galios apsaugoti kiekvieną nuo kiekvienos nelemties.

Buvo tikima, kad sidabriniai žiedai išgydydavo priepuolius ir konvulsijas. Net ir sidabrinio žiedo apmautu pirštu palietus žaizdą, žaizda tuoj užgydavo.

Keturioliktame šimtmetyje Anglijoje gydomieji žiedai buvo taip paplitę, kad karalius Eduardas II kasmet išdalydavo tūkstančius žiedų savo pavaldiniams. Beveik nebuvo ligos, kuri neturėtų sau paskirto gydomojo žiedo.

Ritierių laikais buvo pradėti dėvėti brolybės žiedai. Jie simbolizavo draugystę ir ištikimybę. Iš tų papročių išsivystė ir akademinės korporacijos, jų emblemos, žiedai ir ženklai.

(Bus daugiau)

• SVEIKATA

BIOCHEMIJA APIE SVEIKO ŽMOGAUS MAISTĄ

JONAS PRUNSKIS, dipl. chem.

Sveiko žmogaus maistas yra biochemijos, biologijos bei maistingumo mokslų ribose taip, kaip sergančio žmogaus maistas priklauso medicinai. Sveiku žmogaus maistu vadiname tokį, kurį žmogus naudodamas išliks sveikas normaliose sąlygose. To atsiekti biochemija pataria, kad žmogus išlaikytų sveikas savo kūno ląsteles, o tai galima atsiekti, aprūpinant kūną visais vitaminais ir mineralais. Tai galima atsiekti, naudojant iš rupių miltų duoną bei kuo daugiau naudojant žalių vaisių bei daržovių. Kaip žinome, virtame maiste labai daug sunaikinama vitaminų bei mineralų, o pikliuoti arba balti miltai (be luobos) turi daug mažiau vitaminų bei baltymų, kaip rupūs, su žievele malti miltai. Žmogaus senumas skaičiuojamas ne vien amžiumi, bet kaip žmogaus stiprios ląstelės, kurios priklauso nuo mūsų maisto, nes žmogaus kūne ląstelių nėra senesnių kaip 7 metai, nežiūrint, kaip esi senas. Raudonųjų kraujo rutuliukų ciklas yra 120 dienų, o širdies ląstelės keičiasi irgi dažnai. Biocheminiai veiksmas žmogaus kūne vyksta nuolat: dieną ir naktį. Naujų žmogaus kūno ląstelių susiformavimui reikalinga baltymų, angliavandenių, riebalų, vitaminų bei mineralų, kurių yra gausu mūsų maiste, bet žmonės juos patys sumažina, vartodami pikliuotus baltus miltus ir iš jų produktus. Daržovėse ir vaisiuose sumažiname vitaminus ir mineralus juos virdami, konservuodami bei juos lupdami. Vaisiuose vitaminų bei mineralų yra tuoj po oda daugiausia. Paimkim iš rūsio griežtį. Jis priklauso prie gyvo maisto: jį pasodink — jis augs. Tą patį griežtį išvirk — jis priklausys prie mirusio maisto. Žmogui naudoti reikia daržovės ar vaisiai žali, bet ne tik virti mirę. Vitaminai ir mineralai negali būti ilgam laikui sukaupiti kūne, ir žmogus turi kiekvieną dieną papildyti vitaminus ir mineralus organinėje formoje, kitaip sakant, turi valgyti kasdien žalius vaisius ir daržoves. Žaliuose vaisiuose ir daržovėse yra vitaminų, kuriuos jau žinome, bet dar yra juose vitaminų, kurie dar nežinomi, o juos mokslas atras vėliau.

Kadangi vaisiuose ir daržovėse vitaminai ir mineralai yra nekoncentruotoje formoje, tai kartais jų reikia suvalgyti tiek, kad pilvas per daug prisipildo, todėl gerai turėti sultims spausti mašiną, ir gerti vaisių, o ypač daržovių sultis. Sultyse vitaminai ir mineralai jau randasi didesnėje koncentracijoje ir ne taip ištempia skrandį. Be to, ne visos daržovės turi gerą skonį, todėl sumaišius daržoves, sultys turės geresnį skonį ir didesnę vertę: žmogus gaus įvairesnius vitaminus ir mineralus. Vaisius galima valgyti ir nesumaltus. Daržoves su vaisiais sykiu nemaišyti, bet vieni po kitų padaryti trumpą pertrauką. Valgydami žalius vaisius ir gerdami daržovių sultis, žmogus kūno trilijonus ląstelių aprūpinsim medžiaga joms sveikoms atstatyti, kurios bus atsparesnės nuo žmogaus senėjimo; organizmas bus atsparesnis prieš šaltį ir įvairias ligas. Sveikos kūno ląstelės bus atsparesnės ir prieš vėžį. Baltą cukrų naudok kuo mažiau ir jį pakeisk rudu cukrum arba medum. Actą keisk į citrinų sunką. Sacharino venk. Vartok rupiai sumaltus miltus. Venk konservuoto maisto, saldinių, pipirų, šaldyto maisto. Taipgi negerk daug stiprios kavos bei arbatos. Sviesto ir riebalų vartok mažiau. Kraujo gamyboje inorganinė geležis sunkiai absorbuojasi, tačiau geležis organinėje formoje, gaunama valgant vaisius, daržoves, pieną, absorbuojasi gana gerai. Esant silpnam kraujui, negailėk žalių vaisių ir daržovių. Stenkis pabūt saulėje, kad tavo kūne pasigamtintų vitaminas D, jeigu negali pabūti lauke, vitaminą D papildyk žuvų taukais. Saulėje būnant irgi reikia turėti saiko, kad nebūtų perdaug. Biochemija pataria vakarais imti šaltas vonias, o rytais apsitrinti kambario temperatūros vandeniu, kad paskatintume kraujo cirkuliaciją ir pagreitintume biocheminius procesus kūne. Kasdieninis pasivaikščiojimas yra būtinas. Užsisėdėjimas yra didžiausias žmogaus priešas. Žmogaus kūnas be mankštos suglemba, greičiau susensta, kraujo ir medžiagų apytaka bei metabolizmas sumažėja. Iš viso Amerikoje bei Kanadoje, jeigu žmonės mažiau valgytų riebaus maisto, daugiau žalių vaisių ir daržovių bei daugiau judėtų, jie gyventų žymiai ilgiau. Žali vaisiai ir daržovės apsaugo ir nuo riebumo, nes jais vidurius užpildydamos mažiau norėsi valgyti, jie turi mažai medžiagų, nuo ko žmogus riebėtų. O dėl vaisiuose ir daržovėse esančių enzymų, reikia abejoti, ar jie žmogui daug naudos turi, nes enzymai yra labai specifiški ir

juos žmogaus kūnas pats pasigamina. Enzymai tai yra tas pats, ką chemijoje vadiname katalistais: medžiagos, kurios skatina chemines reakcijas, tačiau į naujus junginius neįeina.

Kas šiame rašiny pasakyta, tai nėra mano išmonė, bet labai maža dalis tyrimų, atliktų išsilavinusių biochemikų, biologų, ne garažuose ar rūsiuose, bet universitetų bei mokslo įstaigose.

Kokie vaisiai ir daržovės geriausiai tinka žmogui? Vaisiai visi tinka žmogui pagal skonį, tačiau vartok įvairius. Vynuogės ir obuoliai laikomi daugiau energijos priduodantieji, nes juose yra gana daug fruktozos — vaisių cukraus. Iš daržovių vartoti geriau išspaustos sultys morkų, salierų, kopūstų, raudonųjų burokėlių, salotų. Jos visos turi gana daug vitaminų ir mineralų. Morkų sultys universalios geros, tik negerk per daug, kad nepasidarytum nuo kerotino geltonas. Morkos turtingos vitaminais ir mineralais, jos stiprina vidurius ir kvėpavimo organus. Salierai gerina nervų sistemą ir šiek tiek tirpdo kalciaus susitelkimus prie artrito, aukšto kraujo spaudimo. Agurkų sunka gera odos priežiūra. Mūsų panelėms patartina agurkų sunka kasdien vilgyti veidą, kaklą, kad geriau atrodytų; kad švelnesnė ir jaunesnė būtų oda. Salotose yra geležies organiniame stovy ir turi įtakos į nervus teigiamai. Raudonųjų burokėlių sunka organizmą stiprina. Bendrai reikia daržovių sunką naudoti mišiny. Nesupraskit, kad daržovių sunka veikia lyg vaisiai. Ne, tačiau daug gera atsieksi minėtų organų funkcijoms žalių vaisių bei daržovių sunkas vartodamas ilgai, tai yra nuolat.

☆ ☆ ☆

GYDYMASIS SUDAIGINTAIS KVIEČIAIS

ALEKSANDRA VAISIŪNIENĖ

Pripuolamai man pateko į rankas gydytojos Ann Wigmore, D. D. N. D., "Sea su Propio Medico" (Būk pats savo gydytoju) knyga. Knyga susidomėjau, kadangi rašo apie mums svarbius išgijimo metodus kviečių chlorofilo pagalba. Knyga išleista Indijoje, Bombay mieste, gydytojo dr. Karticaye K. Mahadevia. Gydyimo metodai, apie kuriuos jis kalba šioje knygoje, buvo išrasti gydytojos Ann Wigmore. Susižavėjęs sudaigintų kviečių gydymo metodais, išleido jos paruoštą knygą ir po to, kai buvo atsiekti puikūs rezultatai, išleido papildomai

antrą knygą. (Tik labai gaila, kad niekur neradau parašyta, kokiais metais ši knyga buvo išleista. Šios knygos savininkas ją išgijo pereitais metais, knyga atrodo naujos laidos.)

Modernus šių dienų gyvenimas, ypač tokiam dideliame mieste, kaip Bombay, yra pilnas įtempimo, rūpesčių ir apsuptas ligomis, kurių kova niekuomet nesibaigia, nes kovojama dėl išgyjimo ir gyvenimo prailginimo. Nežiūrint į milijoninį skaičių išrastų ir naudojamų cheminių vaistų, žmonija kenčia kasdieną vis daugiau ir pagijimo rezultatai dažnai beviltiški.

Grupė gydytojų drauge su gydytoja Ann Wigmore diskutavo dėl aliarminojančių vėžio gydymo blogų rezultatų. Gydytoja Wigmore įrodinėjo visai priešingą gydymo metodiką, aplenkiant cheminius vaistus. Kaltę metė žmonijos apsilaidimui, nes per mažai naudoja natūralių gamtos išaugintą augalinį maistą. Todėl šiandieną turime pergyventi tokias skausmingas pasekmes.

Pirmiausia privalu turėti geresnį supratimą apie mitybą. Jei esame nukrypę nuo kelio, kuris mus veda į išgyjimą, tai ieškokime būdų, kaip į jį grįžti atgal. Patartina maitintis tik tais maisto produktais, kurie stiprina mūsų kūną ir priduoja energijos gyvenimui.

Mokslininkai mums sako, kad mažai mums laiko liko gyventi, jei gyvensime ir toliau tokioje dirbtino maisto ir užteršto oro aplinkumoje. Maistas, kurį šiandieną valgome, didelė dalimi yra primaišytas ir užmaskuotas cheminėmis sudėtimis. Šviesa ir oras apgaubti nuolatinio dūmų, dulkių ir radiacijos spindulių. Žmonija mato visus šiuos pavojus, bet nėra pajėgi nuo jų pabėgti.

Gydytojos Ann Wigmore gydymo vaistas yra labai paprastas, visiems prieinamas, milijonai jais gali naudotis ir ekonomiškai nesudaro jokio apsunkinimo šeimos biudžetui. Tai yra sudaiginti kviečiai su želmenimis. Ji tiki, kad gamta sudaigintuose kviečiuose yra sudėjusi visas reikalingas organizmui valyti dalis, kad kviečiai yra galingi kraujo sustiprintojai ir nuodų pašalintojai.

Toliau gydytoja Ann Wigmore truputį pasakoja apie save. Kada ji buvo maža, sunkiai sirgo ir mažai turėjo vilčių pasveikti, tai jos bobutė ją su sudaigintais kviečiais išgydė. Vėliau, kada ji pati jau buvo gydytoja, su šiais vaikystės dienų gydymo metodais gydė tūkstančius ligonių su labai gerais rezultatais. Sudygusių kviečių gydymo metados jau buvo žinomas prieš

2,900 metų, tačiau šimtmečiams bėgant cheminiai vaistai pamažu išstūmė šią natūralią gydymo priemonę.

Šiandieną medicinos gydytojų nuomonė apie mitybą jau labai keičiasi, nes patys gydytojai pripažįsta, kad tikrieji žmogaus susirgimo kaltininkai yra dirbtinas, negyvas, be mineralų ir vitaminų maistas. Virtas maistas taip pat praranda visas gyvybės palaikymo savybes.

Bombay gydytojas dr. Karticaye K. Mahadevia, kuris buvo pats liudininkas sudaigintų kviečių gydymo rezultatų, nurodinėjo ligoniams, kaip patys namuose gali susidaiginti kviečius. Viena jo ligonė jam pasakojo, kad buvo beveik visai praradusi regėjimą, bet po sudaigintų kviečių naudojimo net akinių nebevartojo. Šis gydymo metodus buvo toks sėkmingas, kad kasdieną gaudavo padėkos ir paklausos laiškus.

Vidurių užkietėjimas yra pats didžiausias žmogaus sveikatos griovėjas ir kenkejas. Gydytoja Ann Wigmore nurodo, kad su sudaigintais kviečiais pasisekė pasiekti labai gerus rezultatus. Cheminių vaistų vartojimas yra atstumtinis ir svetimas žmogaus prigimčiai, nes kartais panaudojus nekalčiausią vaistą, žalingas pasekmes galime pajusti vėliau, net ir po kelių mėnesių.

Mokslininkas dr. G. H. Ear Thomas, kuris darė bandymus su gyvuliais, priėjo išvados, kad ir aspirinas gali atnešti žalingas pasekmes, kurios kartais nesileidžia atsitaisyti.

Gaila, kad žmonija mitybos atžvilgiu nesinaudoja instinkto jausmu, kaip laukiniai gyvuliai, kurie neturi kenksmingų įpročių ir todėl mažai serga.

Charles Ketlering iš General Motors kas metai aukodavo 30.000 dolerių chlorofilo studijoms, kaip sveikatinimo nešėjų tyrimams. Dr. Ficheris, Nobelio premijos laimėtojas, naudojo chlorofilą anemijos ligoms gydyti. Gydytojas Richard Willstater nustatė, kad chlorofilo molekula turi labai didelį panašumą į hemoglobina. Gydyto-

jas Franz Miller tiki, kad chlorofilas yra principalinis kraujo gamintojas.

Universiteto de Temple gydytojai, atlikę tūkstančius bandymų su chlorofilu, paskelbė puikius rezultatus, kad net ir chroniškos ligos pasidavė.

Sudaigintų kviečių procedūra labai paprasta: kviečių želmenys sudaiginami iki 2 pulgadų, vėliau pasigaminama pieno formoje gėrimas su sumalus košelė. Gerti pataria iki dviejų stiklinių pieno per dieną, visi kiti gali patys sau nusistatyti dozavimą pagal savo nuožiūrą.

Toliau knygoje seka keliasdešimt padėkos laišku iš įvairių pasaulio kraštų žmonių, kurie, naudodamiesi sudaigintų kviečių maistu, išsigydė. Pasveiko net ir tokie ligoniai, kurie cheminiais vaistais nebuvo pagydomi.

Laiškuose minimos ligos, kurios buvo išgydytos artritis, astma, aukštas kraujo spaudimas, furunkulai, nefritas, krūties vėžys, vidurių užkietėjimas, efizema, akys, glaukoma, plaukų ataugimas, galvos skausmai, leukemija davė gerus rezultatus, bet dar nebuvo žinomas galutinis rezultatas atleidžiant šią knygą, bet ligonis su laiku tikėjosi pasveikti. Parkinsono ligai nuėmė rankos drebinimą, buvo išgydyta įvairūs augliai, žaizdos, šlapimo organuose vėžys ir begalė kitų ligų, kurių negalima buvo dar išvardinti, nes ligoniai buvo gydymosi stadijoje.

Naudota gydytojos Ani Wigmore, D.D.N.D., ispanų kalba knyga, išleista Indijoje, antrašte "Sea su Propio Medico" (Būk pats savo gydytoju).

• Atsiųsta paminėti

Vyskupo Sodas — Anatolijus Kairys; trijų veiksų devynių paveikslų istorinė kronika; išleido — Lietuvos Literatūros Bičiuliai 1980 m.; dailininkas — **Petras Aleksa;** tiražas — 500 egz.; kaina — \$6.00; 144 psl.

Kalendorius — Lithuanian Calendar; paruošė — **Stasys Prakapas;** tiražas — 3000 egz., 184 psl.; išleido Toronto Prisikėlimo parapijos Ekonominė sekcija.

Tėvynės Sargas — politikos ir socialinių mokslų žurnalas; redaktorius — Petras Maldeikis; red. adresas: 117 Sunset Drive, Hot Springs, Arkansas, USA, 71901; vieno numerio kaina — \$3.00; administracija: A. Balčytis, 6819 S. Washtenaw Ave., Chicago, Ill., USA, 60629.

Eglutė — iliustruotas vaikų žurnalas; redaguoja ir leidžia N.P.M. Sersys, Putname; išeina kas mėnesį, metinė prenumerata \$7.00; adresas: Eglutė — Immaculate Conception Convent, Putnam, Conn., U.S.A. 06260.

Sv. Pranciškaus Varpelis — mėnesinis religinio-patriotinio turinio laikraštis; leidžia T. T. Pranciškonai; redaktorius — T. V. Gidžiūnas, O.F.M.; metinė prenumerata — \$4.00; adresas: Franciscan Fathers, Kennebunkport, Me. 04046, USA.

Skautų Aidas — jaunimo žurnalas — oficialus Lietuvių Skautų S-gos organas; vyr. redaktorė — v.s. S. Jeliūnienė, 6111 So. California Ave., Chicago, Ill., 60629; administratorius — s. A. Orentas, 6842 So. Campbell Ave., Chicago, Ill. 60629; mėnesinis — iliustruotas leidinys (išskiriant liepos ir rugpjūčio mėn.); prenumerata metams — \$5.00.

Naujoji Viltis — politikos ir kultūros žurnalas; redaktorius — Aleksas Laikūnas; administratorius — B. Kasakaitis; 7150 So. Spaulding Ave., Chicago, Ill., USA 60629; vieno numerio kaina — \$4.00; leidžia LSTK Neo-Lithuania ir ALTS.

Ateitis — lietuvių katalikiško jaunimo žurnalas; vyr. redaktorius — k. dr. K. Trimakas, 850 Des Plaines Ave., Apt. 409, Forest Park, Ill., 60130, USA; leidėjai — Ateitininkų Federacija; administracija — J. Polikaitis, 7235 S. Sacramento Ave., Chicago, Ill. 60629, USA; prenumerata metams — \$9.00

Pasaulio Lietuvis — leidinys bendruomenės minčiai ir gyvenimui; leidėjai — PLB; redaguoja redaktorių kolektyvas, vyr. red. R. Sakadolskis; prenumerata metams — \$6.00; redakcijos ir administracijos adresas: Pasaulio lietuvis, 5620 S. Claremont Ave., Chicago, Ill. 60636, USA. Tel. (312) 778-2200.

Laiškai Lietuviams — Tėvų jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas; redaktorius J. Vaišnys, SJ; adresas — 2345 West 56th Street, Chicago, Ill. 60636, USA; prenumerata metams — \$6.00.

Lietuvių Dienos — mėnesinis lietuvių kultūros ir visuomenės gyvenimo žurnalas, lietuvių ir anglų kalbomis; redaguoja redakcinė kolegija; adresas: 4364 Sunset Blvd., Hollywood, Calif., 90029, USA; prenumerata metams — \$15.00.

Technikos Žodis — A. L. Inžinierių ir Architektų S-gos leidinys; redaguoja kolektyvas; administratorius — A. Brazdžiūnas; 7980 W. 127 St. Palos Park, Ill. 60464, USA; prenumerata metams \$6.00.

Moterų Dirva — L.R.K. Moterų Sąjungos leidinys; redaktorė — Mrs. Dale Murray; prenumerata metams — \$5.00 Amerikoje, kitur — \$6.00. Adresas — 3005 N. 124th St., Brookfield, Wis. 53005, USA.

Chronicle of the Catholic Church in Lithuania; Published by the Lithuanian Roman Catholic Priests' League of America; 351 Highland Blvd., Brooklyn, N.Y. 11207, USA.

Lituanus — Lithuanian quarterly — kultūros ir mokslo žurnalas anglų kalba; redaguoja A. Klimas, T. Reimeikis, B. Vaškėlis; prenumerata metams \$10.00; adresas: Lituanus — 6621 S. Troy, Chicago, Ill., U.S.A.

Metmenys — periodinis kultūrinis leidinys; redaktorius — Vytautas Kavolis; administratorė — M. Paškevičienė — 3308 W 62nd Pl., Chicago, Ill., USA, 60629; keturių numerių prenumerata — \$10.00; leidžia AM&M Publication.

Seleziečių Balsas — leidžia Lietuviai Seleziečiai; redaguoja — k. M. Burba, SDB; redakcijos adresas — Lituani Don Bosco, Via Colonna 2, 00044 Frascati (Roma) — Italia.

Švietimo Gairės — Lietuviškojo ugdymo leidinys. Leidėjai JAV LB Švietimo Taryba; redaktorius — Jonas Jasaitis, 7217 So. Francisco Ave., Chicago, Ill., USA 60629; administratorius — Jonas Bagdonas, 6449 S. Troy St., Chicago, Ill., USA 60629; prenumerata metams — \$3.00.

Krivulė — leidžia Vakarų Europos Lietuvių Sielovada; redaguoja — k. P. Celiešius; adresas — Kirchenstr. 5, 8939 Bad Woerishofen, W. Germany.

GARBES PRENUMERATOS

Adomaitienė M., La Salle, Que., Ališauskienė K., Markdale, Ont., Armanienė E., Baltimore, Md. 3-jų (metų), Astravienė N., Calgary, Alberta, Astrienė U., Grand Rapids, Mich., Aušrotienė A., London, Ont., Bajalienė A., Los Angeles, Calif., Bakienė G., St. Petersburg, Fla., Bankaitienė A., Fairview Park, Ohio, Barkauskienė A., McHenry, Ill., Bieliauskaitė L., Toronto, Ont., Briedienė O., W. Bloomfield, Mich., Budrienė P., Elizabeth, Černiauskienė J., Detroit, Mich., Ciparienė T., Rodney, Ont., Dameikienė A., Durand, Ill., Danilūnienė S. (2-jų

metų), London, Ont., Genčiuvienė A., Toronto, Ont., (2-jų metų), Girėnienė M., Hayward, Wisc., Ignatavičienė J., Toronto, Ont., Janukaitienė V., Detroit, Mich., Jonušienė E., Omaha, Nebraska (2-jų metų), Juodvalkienė T., Chicago, Ill., Kalendrienė V., Weston, Ont., Kamarauskiene S., Surfside, Fla., anaukienė O., Chicago, Ill., Kazilienė P., Colgan, Ont., nežėnienė A., N. Britain, Conn., Lukosevičienė B., La Salle, Que., Lukšienė U., Oakville, Conn., Minelgienė A., Olympia, Wash., Nacevičienė I., Weston, Ont., (2-jų metų), Naikauskienė D., Windsor, Ont., Petronienė D., Dearborn Hts., Mich., (2-jų metų), Piktūnienė J., Cleveland, Ohio, Radvilienė E., Chicago, Ill., Rev. P. Ragažinskas, Central, N. M. (2-jų metų), Sailėnienė V., Toronto, Ont., (2-jų metų), Simaitienė J., Chicago, Ill., Skobeikienė S., Richmond Hill, N. Y., Skučienė M., Toronto, Ont., Slavičienė S. N. Geelong, Australia, Šmigelskienė A., Toronto, Ont., (2-jų metų), Smirnow G., Swaz Creek, Mich., Sungailienė A., Toronto, Ont., Surdokienė S., Baltimore, Md., Svėgzdienė E., Toronto, Ont., Trečiokienė A., Santa Monica, Calif., Vaitiekūnienė R., Mt. Brydges, Ont., Valiulienė E., New Rochelle, N. Y., Ward N., W. Bloomfield, Mich., Žebertavičienė S., Gardens Parlin, N. J., Žilienė A., Etobicoke, Ont.

ŽURNALUI AUKOJO:

\$18.00 — Skučienė M., Toronto, Ont., \$14.00 — Armanienė E., Baltimore, Md., \$13.00 — Naikauskienė D., Windsor, Ont., \$10.00 — Jautokaitė R., Chicago, Ill., Vancouver Lietuvių Bendruomenė, Vancouver B.C., \$8.00 — E. Svėgzdienė, Toronto, Ont., \$6.00 — S. Balševičienė, Ottawa, Ont., Kaunaitė D., Miami, Fla., \$4.00 — Abromaitienė P., Toronto, Ont., Baltakienė I., Toronto, Ont., Čepaitienė B., Etobicoke, Ont., Dolles N., Lauingen, Vokietija, Poevienė V., Grand Rapids, Mich., Vaitaitienė G., Chicago, Ill., \$3.00 — R. Smailienė, Omaha, Nebr., \$2.00 — B. Aukštaitienė, Toronto, Ont., Budvidienė O., Hamilton, Ont., Budzinauskienė A., Waterbury, Conn., Čyviene B., Cleveland, Ohio, Daugvydienė K., Detroit, Mich., Elbė M., Great Neck, N.Y., Greičiūnienė B., New Market, Ont., M. Ilmonienė, Etobicoke, Ont., Jodinskienė E., Detroit, Mich., Jonūnienė E., Toronto, Ont., Juškienė J., St. Petersburg, Fla., Lakavičienė A., Rochester, N.Y., Lazdinienė K. Euclid, Ohio, Macevičienė M., Chicago, Ill., Mažeikienė O., Cleveland, Ohio, Mykolaitienė B., Detroit, Mich., Mockienė L., Rodney, Ont., Račkauskienė E. Dorchester, Mass., Rimkevičienė O., Toronto, Ont., Rudaitienė M., Melrose Park, Ill., Sarūnienė J., Toronto, Ont., Šilienė O., Miami Beach, Fla., Siugzdienė A., Edmonton, Alberta, Skvereckienė B., Hamilton, Ont., Yčienė V., Toronto, Ont., Vaitiekūnienė D., Hamilton, Ont., Varkavičienė J., Toronto, Ont., Vaškienė V., Cheltenham, Pa., Wishniewsky Z., Malvern, Ohio. \$1.00 — Mikelėnienė V., Islington, Ont., Petronienė D., Dearborn Hts., Mich., Šulaitienė O., Cicero, Ill., Žilienė A., Etobicoke, Ont.